

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA DIN PITEȘTI
FACULTATEA DE TEOLOGIE, LITERE, ISTORIE ȘI ARTE
ȘCOALA DOCTORALĂ *FILOLOGIE*

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

CU TITLUL

***ROMANUL ROMÂNESC INTERBELIC-
CONVERGENȚA FORMULELOR AUTENTICISTE***

COORDONATOR DE DOCTORAT:

Prof.univ.dr. Mircea BÂRSILĂ

STUDENT-DOCTORAND:

Alina-Mariana STÎNGĂ (ZARIA)

PITEȘTI

-2020-

CUPRINS

INTRODUCERE	3
1. Argument. Cadrul general al temei.	3
2. Obiective. Metode. Corpus de texte.	6
I. MUTAȚIILE CONCEPȚIEI DESPRE <i>ROMAN</i>	12
I. 1 Originea și evoluția romanului ca gen proteic	12
I. 2 Periodizarea romanului românesc.....	14
II. ROMANUL ROMÂNESC – O SPECIE AUTENTICĂ A PERIOADEI INTERBELICE	17
II.1 Etosul interbelic.....	17
II.2 Repere polemice ale crizei romanului interbelic	18
II.3 Anii de „grație” ai romanului românesc interbelic	22
II.4 Direcții ale romanului românesc interbelic	24
III. PERSPECTIVA AXIOLOGICĂ A AUTENTICITĂȚII	39
III. 1 Elemente de naratologie (Jaap Lintvelt, Gérard Genette).....	39
III. 2 Modele culturale și literare.....	42
III. 3 Taxonomii ale romanului modern: tradițional și nou/heterodox; „deschis” și „închis”. Modele consacrate: Balzac și Proust.....	45
III. 4 Formula proustiană a timpului – matrice a romanului modern.....	48
IV. <i>AUTENTICITATE</i> - INTERPRETĂRI HERMENEUTICE. DELIMITĂRI CONCEPTUALE	51
IV. 1 Sensurile autenticității.....	51
IV. 2 Interpretări hermeneutice ale autenticității	53
IV. 3 Delimitări conceptuale	58
V. CĂTRE O POETICĂ A <i>AUTENTICITĂȚII</i>. NOILE CONVENȚII ȘI FORMULE ESTETICE	65
V. 1 Jurnalul – un exponent <i>autentic</i> al genului biografic	65
V. 2 Tehnici narative moderne: analiza psihologică, narațiunea subiectivă, unicitatea perspectivei narative, fluxul amintirilor	76
VI. PORTRET DE GENERAȚIE	81
VI. 1 Biografii subliminal intersectate	81
VI. 2 Autenticitatea mișcărilor sufletești la Camil Petrescu	84
VI.2.1. Destinul implacabil sau <i>gâlceava</i> intelectualului cu viața	84
VI.2.2. Geneza și tehnica romanescă.....	87
VI.2.3 Contrastul dintre teorie și practică. Substanța unei autenticități „apocrife”.....	94
VI.2.4 De la instanța auctorială la confesiunea actorială	100

VI.2.5 Erosul <i>ekphrastic</i> între real și ideal	106
VI. 3 Autobiograficul ca formă a autenticității feminine (Hortensia Papadat-Bengescu)	112
VI. 4 De la monologul interior la autenticitatea erosului (Ion Biberi și Felix Aderca)	124
VI. 5 Proiecția cazuistică a iubirii în formulă diaristică (Anton Holban și Garabet Ibrăileanu)	132
VII. CONVENȚII ȘI FORMULE EPICE ÎN DISCURSUL ROMANESC AL LUI M. BLECHER.....	148
VII. 1 Când „mai târziu” devenea „prea târziu”.....	148
VII. 2 Sub spectrul unei critici poliedrice (1936-1938)	152
VII. 3 Receptarea postbelică a operei lui M. Blecher. Între psihologic și metafizic.....	156
VII. 4 Proba autenticității	164
VII. 5 <i>Ekphrasis</i> în <i>tripticul</i> blecherian.....	177
VII. 6 Construcția discursului romanesc la M. Blecher (instanțele comunicării narative, relația incipit-final, stilul).....	186
VII. 7 Ipostaze ale sinelui cu valențe mitologice (Narcis, Pygmalion, Sisif, Icar, Orfeu)	190
VII. 8 Convergența simbolurilor idiosincratice: toposul, primordialul, zoomorficul, obiectualul, thanaticul	197
VII. 9 Erosul cu inflexiuni senzoriale	211
VII. 10 Absurdul și artificialul unei lumi spectaculare	221
VIII. AUTENTICITATEA, ÎNTRE FAZA DE FUNDAMENTARE ȘI CEA DE REVERBERAȚIE.....	232
VIII. 1 Etapizarea Noului Roman	232
VIII. 2 Fluxul conștiinței sau dimensiunea ontologică a autenticității la James Joyce	233
VIII. 3 „Cronotopul” memoriei – suprapersonaj woolfian	238
VIII. 4 Refracția autenticității în „Noul Roman Francez”	240
CONCLUZII	245
BIBLIOGRAFIE.....	251

INTRODUCERE

1. Argument. Cadrul general al temei.

Prezenta lucrare, intitulată *Romanul românesc interbelic – convergența formulelor autentice*, abordează o temă pe cât de complexă, pe atât de ofertantă în privința ipotezelor de cercetare, deoarece romanul românesc din perioada interbelică, în toate formele sale de manifestare, a reprezentat acea „frumoasă necunoscută”¹ a literaturii române, o specie care, cu cât a fost mai expusă analizei critice, cu atât și-a diversificat semnificațiile, devoalându-și caracterul proteic. Deși s-ar putea afirma că anumite opere supuse discuției nu ar mai conține niciun aspect relevant pentru cercetare, la fiecare re-lectură a acestor scrieri se dezvoltă noi direcții de reflecție și de explorare.

Literatura are diferite funcții, dar una dintre cele mai importante este relaționarea artisticului cu epoca culturală, istorică sau socială în care se produce. Stabilind ca punct de plecare literatura antică, evoluția romanului universal a fost supusă, de-a lungul timpului, unor studii, disecții, clasificări, taxonomii complexe, având la bază diferite criterii, precum situarea istorică sau geografică, dimensiunea socială, tematica abordată, tehnici, forme sau formule narrative etc. Indiferent dacă s-a urmărit intervenția *diacroniei* (fazele succesive parcurse de această specie *ab initio* și până în prezent) sau s-a încercat determinarea *sincroniei* (stabilirea specificității, a matricei românești), lucrările de specialitate au surprins cele mai variate aspecte legate de acest gen considerat „mixt” de către Platon. Numele său, *roman*, va apărea în Evul Mediu pentru a desemna o povestire, inițial în versuri (*Tristan și Isolda*), mai apoi în proză (*Romanul vulpoiului*).² Tentația de a povesti întâmplări, de a se supune unei *narratio* va ajunge să îmbrace în romanul modern forma unei adevărate arte, solicitând din partea romancierului frământări și incursiuni în abisuri ale propriei conștiințe, împletiri insolite cu filozofia, psihologia, anatomia, știința în general.

Motivația alegerii acestei teme derivă din necesitatea clarificării, în primul rând, a unor dileme proprii referitoare la climatul cultural atât de rafinat al epocii interbelice, la preocupările romancierilor români de a se sincroniza cu literatura europeană și de a satisface, simultan, gustul pentru estetic al publicului cititor. În demersul analizei și al înțelegerii unui fenomen atât de complex precum autenticitatea romanescă a perioadei interbelice, sunt necesare explicații conexe, pornind de la apariția romanului românesc până la polemicile criticilor literari existente în perioada

---

¹ Carmen Mușat, *Frumoasa necunoscută. Literatura și paradoxurile teoriei*, editura Polirom, București, 2017

² Bernard Valette, *Romanul*, editura Cartea românească, București, 1992, p. 21

interbelică sau la influențele culturale și filozofice externe cunoscute și adoptate de romancierii români.

O altă dimensiune a cercetării a vizat tendința de anulare a canoanelor sau a schemelor narative prin încercarea permanentă de raportare a actului artistic la experiența reală, dar și confluența și simetria formulelor narative la diferiți scriitori și, mai ales, încercarea romancierilor români de a protesta în spirit avangardist prin promovarea unei forme de *literatură liberă*. Polemicile critice de după 1920 (sub forma consacrată *De ce nu avem roman?*) sau strategiile teoretice și literare dintre cele mai diverse ale anilor '30 au generat un tablou multidimensional al romanescului interbelic, structurat după model european, în roman tradițional și roman modern. Delimitările nu s-au făcut însă în mod absolut, existând contaminări care au dus la apariția unora dintre cele mai reprezentative opere ale literaturii române, amprentate de euforia noului și a revelațiilor în plan estetic. Eliberarea de sub „jugul” rigurozității, al stricteții cronologice, al hegemoniei obiectivității va permite scriitorilor interbelici să abordeze teme considerate „clasice”, precum iubirea, gelozia, războiul, moartea, boala, condiția intelectualului, redată într-o formulă a dezinhibării, regăsită în scrierea „onestă” la persoana întâi, în apelul la jurnal ca manieră de exprimare, la fluxul conștiinței sau la analiza psihologică.

Progresul este generat de contradicții, aforism ce devine valabil și în ceea ce privește traiectoria prin timp a romanului, metamorfozele sale fiind determinate de evoluția culturală și științifică, de transformările cunoașterii și de descoperirile științei și ale tehnicii. *Istoria romanului modern* (1968), de R-M. Albérès, stabilește existența unor forțe de creștere, caracteristice romanului tradițional, în care naratorul are funcție regizorală, demiurgică (Balzac), spre deosebire de forțele de opoziție, specifice romanului modern, în care locul naratorului este luat de personaj, de actantul care interpretează faptul uman (Proust). Așa se naște dihotomia roman deschis, în care scriitorul nu se interpretează pe sine, și roman închis, în care omul se analizează într-o sferă psihosocială. Conflictul dintre „forțele de creștere”, specifice romanului tradițional, și cele de „opoziție”, care definesc romanul modern, a caracterizat începutul secolului al XX-lea. Pierre de Boisdeffre³ identifica existența unei literaturi „de ruptură” (Rimbaud, Lautréamont, Mallarmé, Claudel, suprarealism etc.) care s-a opus unei literaturi „de tradiție” (Flaubert, Anatole France, Gide, Barrés, Mauriac etc.)⁴

Pe plan european, propunerea pentru acest tip de literatură îi aparține lui André Gide, care se orientează către o formulă nonconformistă, cea a jurnalului, ce permite confesiunea și sinceritatea, romanul *Falsificatorii de bani* fiind experimentul care stă la baza „romanului

---

³ Pierre de Boisdeffre, *Une histoire vivante de la littérature d'aujourd'hui*, Paris, 1964

⁴ apud Nicolae Balotă, *Marginalii la o istorie a romanului modern*, prefață la *Istoria romanului modern*, de R-M. Albérès, p. 9

modern”. Critica literară va demonstra că între teorie și practică există însă un decalaj, observabil la André Gide (și mai târziu și la Camil Petrescu) în momentul în care, în calitate de editor la celebra *La Nouvelle Revue Française*, va respinge una dintre capodoperele literaturii universale, *În căutarea timpului pierdut*, de Marcel Proust. Această *saga* a senzațiilor și a trăirilor redată prin fluxul conștiinței, a sinesteziilor și a analizei subconștientului, a raportului dintre timpul povestirii și cel povestit va constitui modelul către care vor tinde scriitorii vremii, implicit romancierii noștri.

Urmând aceste modele europene consacrate, romanul românesc interbelic își va configura propria existență, decelată de critica literară în tipare devenite canonice: romanul centrat pe naratorul de tip Demiurg și pe „epicul rural” (*creație, dinamic, doric, tranzitiv* sau *narativ-obiectivat*) și romanul confesiv-autenticist, orientat spre „epicul urban” (*analiză, static, ionic, reflexiv* sau *narativ-experimental*). Dubla orientare a fost identificată, în diferite ipostaze, de critici precum E. Lovinescu, Garabet Ibrăileanu, Anton Holban (momentul interbelic), dar și Nicolae Manolescu, Radu G. Țeposu sau Gheorghe Glodeanu (perioada contemporană).

Importanța temei decurge din multitudinea reacțiilor literare la noul fenomen literar fundamentat pe dezideratul de autenticitate și dezbătut atent din perioada interbelică până în prezent, de la Camil Petrescu la Mircea Eliade, de la Octav Șuluțiu la Anton Holban, de la G. Călinescu până la E. Lovinescu, de la Dumitru Micu până la Marin Mincu și mulți alții. Toți acești exegeți surprind valențele acestui amplu concept, descumant în multe alte structuri: dacă autenticitatea denumește formula narativă, autenticismul presupune stilul operelor, autenticist este mijlocul/ tehnica prin care se obține autenticitatea, autenticist devine imagarul artistic, iar autentic înseamnă real, veridic. Paradoxal, se reține faptul că, din dorința de a fi „autentici”, romancierii români vor construi o adevărată *convenție a autenticității*, întrucât combaterea unor reguli presupune impunerea altora.

Conform studiilor în domeniu, poetica autenticistă își găsește ecouri și în perioada postbelică, la nivel european fiind recunoscut un moment de reviriment prin apariția unor scriitori și teoreticieni ce reprezintă „Noul Roman Francez” precum Nathalie Sarraute, Michel Butor, Alain Robbe-Grillet. Sunt identificate conexiuni aproape neverosimile, între Flaubert și Kafka, respectiv între Dostoievski și același Kafka. Negând realismul, va fi atestat un nou „realism”, sinonim cu o inedită viziune „autenticistă” perfectibilă în „Noul Nou Roman Francez” (Jean-Marie Gustave Le Clézio). Critica literară stabilește succesiunea *a trei generații* de scriitori care susțin principii diferite de cele tradiționale, ale „artei românești seculare”, începând de la Anatole France și André Gide, Georges Duhamel și André Malraux, Roger Peyrefitte și Michel Butor, Prévost și Proust, până la Mazo De La Roche și James Joyce, Philippe Hériat și Nathalie Sarraute.

2. Obiective. Metode. Corpus de texte.

Îndemnul pentru autenticitate, „*să fii tu însuși*”, se poate aplica acestei investigații al cărei principal **obiectiv** a fost stabilirea unor asemănări structurale și funcționale în operele scriitorilor autenticiști din perioada interbelică, accentuând însă deschiderea acestora către anumite teme, tehnici sau simboluri care îi individualizează. Cercetarea a vizat o permanentă raportare a „realului” ontologic la fenomenul autenticității, ca formulă narativă comună, aplicând filtrul analizei comparative pentru a stabili compatibilitatea unor noțiuni aparent divergente, dar care ajung complementare în textele studiate: autenticitate și contrafacere, Eros și Thanatos, artificial și natural, imundul bolii și reprezentările ekphrastice.

Viziunea analitică asupra operelor celor mai reprezentativi romancieri ai anilor '30 s-a bazat pe **două procedee principale de decodificare**, *transtextualitatea* și *intertextualitatea*, la care se adaugă un derivat al acesteia, *arhitextualitatea*. Ipoteza de lucru pornește de la afirmația că „*textul nu se poate concepe independent și izolat, desprins și smuls din textul înfinit constituit de istoria societății umane, ci în complexa rețea de interacțiuni pe care le stabilește cu acest text înfinit: în intertextualitate lui.*”⁵ În lucrarea *Introducere în arhitext*, Gérard Genette propune o serie de concepte care definesc literaritatea textului. „Transcendența textuală” sau „textualitatea” textului sunt prioritare în stabilirea specificității unei opere, iar structuralistul francez transpune noțiunea de intertextualitate, identificată ca „*prezența literară a unui text în altul*”, în semnificația mai amplă de transtextualitate, adică „*tot ceea ce-l pune în legătură, fățișă sau ascunsă, cu alte texte*”⁶. *Arhitextualitatea* se stabilește prin relația de apartenență la un anumit gen sau specie literară, implicit transtextuală, definită de Genette ca o conexiune „pe tăcute” (*muette*).

Cercetarea a fost atât **inductivă**, cât și **deductivă**, determinată de o abordare pluriaspectuală a romanelor mai multor scriitori interbelici, a căror selecție s-a făcut pe principiul valorii și al viziunii artistice inovative: Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Felix Aderca, Ion Biberi, Anton Holban, Garabet Ibrăileanu și, mai ales, M. Blecher, căruia i s-a dedicat un întreg capitol pentru a i se proba pe deplin *autenticitatea*, ca trăire, dar și ca scriitură.

Analiza discursului romanesc presupune o atentă lectură și (re)lectură a operelor pentru a determina specificul temelor abordate, dar și strategiile de prezentare a lor. Decodarea sensului se face prin re-trăire – re-scriere – re-citare, subliniind ipoteza lui Vladimir Nabokov (*Cursuri de*

---

⁵ Cristina Hăulică, *Textul ca intertextualitate. Pornind de la Borges*, Editura Eminescu, București, 1981, p.190

⁶ Gérard Genette, *Introducere în arhitext. Ficțiune și dicțiune*, traducere de I. Pop, Editura Univers, București, 1994, pp. 81-82.

literatură) amintită de Matei Călinescu: „Nu poți citi o carte, o poți doar reciti” („one cannot read a book; one can only reread it”)⁷.

Un aspect aparte l-a constituit identificarea preferinței ekphrastice în romanele lui Camil Petrescu și ale lui M. Blecher, utilizând **metoda cercetării comparative** în două domenii: literatura și pictura. Cuvântul *ekphrasis* ori *ecphrasis*, provine din greacă, fiind folosit pentru descrierea unei opere de artă produse ca exercițiu retoric, adesea folosit în forma adjectivală *ekphrastic*. Este o descriere verbală, uneori dramatică, a unei opere de artă vizuale, reale sau imaginate. În cele mai vechi timpuri, se referea la o descriere a oricărui lucru, persoană sau experiență. Orice artă poate descrie o altă artă, mai ales dacă este prezent un element retoric, care stă la baza sentimentelor artistului atunci când și-a creat opera. „*Întrepătrunderea artistică*”⁸ permite punerea în relație a textului cu imaginea, facilitând cititorului o panoramare senzorială a informației transmise, ca o prelungire a dictonului latin „*ut pictura poesis*”.

Analiza selectivă, comparativă și sintetică s-a aplicat asupra unui număr de 16 romane din literatura română și 7 romane din literatura universală, la care se adaugă o serie de proze scurte, dar și de manifestări ale autobiograficului (jurnale, scrisori, memorii, interviuri). Înțelegerea conceptului artistic al autenticității a presupus recitiri atente, analize, interpretări ale corpusului de texte, raportări la critica interbelică, dar și la cea contemporană, permanente conexiuni între teme și simboluri literare, pentru a reuși conturarea acestui fenomen literar deosebit de complex. Deși formula pare simplă, *fără convenții*, în realitate, obținerea autenticității a presupus o adevărată artă, un efort creator deosebit și o continuă raportare la realitate.

Diversele studii critice, relativ recente, ce vizează, de exemplu, opera lui M. Blecher, pe lângă cele consacrate, dedicate lui Camil Petrescu sau Hortensiei Papadat-Bengescu, demonstrează prolificitatea acestei teme și **actualitatea** ei, în contextul literaturii române contemporane, în care romancierii găsesc mai greu, din păcate, calea spre inima publicului cititor, în opoziție cu realizările artistice ale epocii interbelice. Pornind de la istoriile literare sau studiile critice marcante în literatura universală (R-M. Albérès, *Istoria romanului modern*, Philippe Lejeune, *Pactul autobiografic*, Jaap Lintvelt, *Punctul de vedere. Încercare de tipologie narativă*, Gérard Genette, *Introducere în arhitext*), până la cele din literatura română, aparținând lui G. Călinescu (*Istoria literaturii române de la origini până în prezent*) sau lui E. Lovinescu (*Istoria literaturii române contemporane*), s-a depus un considerabil efort de cercetare, însumare și rezumare a tuturor acestor opinii critice referitoare la evoluția romanului universal și, în particular, a celui românesc. Sintetizarea dihotomiilor privind tipologia romanului românesc și a semnificațiilor conceptului de *autenticitate* s-a bazat pe alte câteva lucrări critice consacrate (Ovid S. Crohmălniceanu,

⁷ Matei Călinescu, *A citi, a reciti. Către o petică a (re) lecturii*, Editura Polirom, București, 2007, p. 8

⁸ Berger, René, *Artă și comunicare*, Editura Meridiane, București, 1976, p. 49

Literatura română între cele două războaie mondiale, Dumitru Micu, *În căutarea autenticității*, Eugen Simion, *Genurile biograficului*, Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc*, Gheorghe Glodeanu, *Poetica romanului interbelic. O tipologie posibilă*, Paul Cernat, *Modernismul retro în romanul românesc interbelic*), cărora li s-au adăugat, punctual, monografiile, antologii, studii, eseuri, interviuri etc.

Scopul prezentei lucrări este acela de a revela punctele comune care îi înscriu pe romancierii selectați în linia autenticității, precum și maniera fiecăruia dintre ei de a reda faptul trăit. Lucrarea nu și-a propus analiza în detaliu a operelor acestor scriitori, ci evidențierea complexității temelor abordate în spiritul și în numele noii formule estetice: *autenticitatea*.

Primele 5 capitole ale lucrării surprind o **incursiune teoretică** în evoluția romanului românesc interbelic și în fundamentarea conceptului de *autenticitate*. Primul capitol, *Mutațiile concepției despre roman*, prezintă originea și evoluția romanului ca gen proteic. Din perspectivă diacronică, fiecărei perioade îi este specific un anumit tip de roman: în Renaștere se impune romanul alegoric, picaresc/eroic; romanul psihologic, comic, realist este specific secolului al XVII-lea; în secolul al XVIII-lea, în prim plan se află cel de aventuri, sentimental, epistolar; secolul al XIX-lea este propice romanului realist, naturalist - (experimental), comportamentist, eseistic, parabolic, existențialist, noul - roman (de exemplu, fantastic).

Periodizarea romanului românesc se realizează în trei mari etape: prima etapă - secolele XVIII-XIX (de la *Istoria ieroglifică* a lui Dimitrie Cantemir - 1705, până la *Ciocoii vechi și noi* al lui Nicolae Filimon - 1862); a doua etapă - începutul secolului al XX-lea (reprezentativ fiind romanul *Ion*, de Liviu Rebreanu); cea de-a treia etapă - perioada interbelică, în care romanul românesc atinge climaxul evolutiv.

Antinomiile tradiționalism - modernitate, obiectiv - subiectiv, rural - citadin, model balzacian - model proustian, „creație” - „analiză”, doric - ionic, tranzitiv - reflexiv, calofil - anticalofil, conturează o perioadă de frământări și travaliu, asemănătoare unui joc de umbre și lumini, concretizată în nașterea capodoperelor literaturii române.

O sincronizare profundă a prozei interbelice cu literatura europeană se va produce în anii '30, prin operele scrise de Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Mircea Eliade, Anton Holban, M. Blecher, Felix Aderca etc. Trecerea de la mediul rural la cel citadin, condiția intelectualului, autoanaliza, unicitatea perspectivei narative, anticalofilismul devin caracteristici ale romanului românesc interbelic, urmând modelul lui Proust sau Gide. Naratorul homodiegetic se orientează către propriile trăiri, către sondarea abisului conștiinței, către introspecție și autoanaliză. Astfel, se impune un nou tip de literatură, a *autenticității*, care va determina o emancipare la nivelul viziunii și a tipului de compoziție, formula jurnalului sau a „dosarelor de existență” deținând supremația.

Cel de-al doilea capitol, *Romanul românesc – o specie „autentică” a perioadei interbelice*, aduce în discuție etosul interbelic, dezbaterile pe tema crizei romanului românesc, perioada de înflorire a acestei specii (1930-1933), dar și direcțiile de evoluție, structurate în special pe dihotomia tradițional-modern.

Frământările politice, economice, sociale vor conduce la derularea unui proces istoric caracterizat de „violente contraste”⁹, iar viața culturală atinge înălțimi nebănuite, prin apariția unor nume precum Iorga, Enescu, Brâncuși, a căror notorietate va depăși granițele României. Pe fondul acestei „perioade de efervescență spirituală nemiintâlnită în cultura noastră”¹⁰, evident că cea mai amplă specie narativă – romanul – începe să-și facă simțită prezența din ce în ce mai mult, într-o societate în care apar principiile democratice și parlamentare și se extind dominația capitalismului și industrializarea societății. Remarcabilă este afirmația lui Emanoil Bucuță, citat de Carmen Mușat: „e ca și cum românii ar fi intrat în război lirici și ar fi ieșit epici”¹¹.

Opiniile criticilor conduc spre identificarea unor elemente decisive pentru „criza” romanului românesc interbelic: absența unui public suficient de educat pentru a fi atras de genul românesc, structura preponderent lirică și nuvelistică a prozei românești, dar și amatorismul scriitorilor autohtoni. În 1924, într-o serie de articole apărute în revista *Mișcarea literară*, chiar Tudor Vianu atrăgea atenția asupra nevoii de a aborda scrisul ca o profesiune, ceea ce ar conduce cu certitudine la evoluția a unei literaturi. Între 1930-1933, literatura română este în plină expansiune, genul românesc atingând „vârsta maturității”.

Al treilea capitol, *Perspectiva axiologică a autenticității*, pornește de la relaționarea acestui fenomen literar cu intuiționismul bergsonian și fenomenologia husserliană, dar și cu elementele de naratologie fixate de Jaap Lintvelt și Gérard Genette, fiind vizate modelele europene reprezentate de scrierile lui Honoré de Balzac și Marcel Proust.

Jaap Lintvelt, în studiul *Punctul de vedere. Încercare de tipologie narativă*, identifica planurile care conțin o interacțiune dinamică între instanțe diferite¹²: instanțele concrete, adică instanțele universului real (*autor concret, cititor concret*); instanțele abstracte, care desemnează instanțele operei literare (*autor abstract, cititor abstract*) și instanțele fictive, care denumesc instanțele lumii narate (*narator, naratar, actori*).

O altă abordare în analiza naratologică pornește de la cei doi termeni propuși de Gérard Genette în studiul *Introducere în arhitectură* (1979): *discursul* și *diegeza*. Dacă primul (*discursul* –

---

⁹ Ovid S. Crohmălniceanu, *Lit. română între cele două războaie mondiale* (vol. *Proza*), Editura pentru literatură, 1967, p. 18

¹⁰ *Ibidem*

¹¹ Carmen Mușat, *Romanul românesc interbelic. Dezbateri teoretice, polemici, opinii critice*, Editura Humanitas, 2004, p. 7

¹² Jaap Lintvelt, *Punctul de vedere. Încercare de tipologie narativă*, București, Editura Univers, 1994, p. 25

récit în opinia teoreticianului) se referă la relatarea efectivă a istoriei, adică spunerea unei povești, al doilea termen (*diegeza* - „diégèse” sau „histoire”) transpune acțiunea propriu-zisă, contrazicând opinia lui Platon pentru care *diegeză* („diegesis”) reprezintă simpla povestire. Pentru Tzvetan Todorov (*Introducere în literatura fantastică*), *discursul* reprezintă modul în care evenimentele sunt relatate, mai precis felul în care naratorul se raportează la evenimente pentru a le aduce la cunoștință naratarului/cititorului. Al doilea nivel ar fi, după Todorov, *povestirea* care desemnează conținutul narațiunii.

Concluziile cercetărilor lui Georges Blin, Jean Pouillon, Tzvetan Todorov, Gérard Genette, Jaap Lintvelt, au fost sintetizate de Bernard Valette în studiul *Romanul – Introducere în metodele și tehnicile moderne de analiză literară* după cum urmează: 1. Focalizare zero (Genette) – „privirea lui Dumnezeu, viziune „pe la spate” (Pouillon), narator > personaj (Todorov), tip auctorial (Lintvelt); 2. Focalizare internă – conștiința unui subiect cu martor, viziune „cu”, narator = personaj, tip actorial; 3. Focalizare externă – privirea pur obiectivă, nu aparține nimănui, tehnica „comportamentismului”, viziune „din afară”, narator < personaj, tip neutru.¹³

Noțiunea de „timp” va constitui unul dintre pilonii pe care se va construi structura operei proustiene și nu numai. „Categoría duratei” are ca fundament concepția bergsoniană asupra timpului: din punct de vedere științific, timpul se divizează în unități de măsură determinate cu exactitate, pe când, din punct de vedere artistic, el este resimțit ca un flux continuu, ce nu poate fi segmentat. La Gide, tehnica „punerii în abis” (teoretizată în special de Jean Ricardou) ajută la crearea a două realități: cea a evenimentelor petrecute, ancorată în timpul real, și cea a jurnalului lui Edouard (un „alter ego” al autorului) care se conectează la operă însăși, la modul în care ar trebui conceput un roman, la metacreație. La Proust, nu există dezordine, totul pare a avea o arhitectură prestabilită, memoria dând o altă perspectivă vieții: ea asigură, prin nesiguranța ei, granița dintre ficțiune și realitate.

Capitolul al patrulea, *Autenticitatea – interpretări hermeneutice. Delimitări conceptuale*, oferă o amplă analiză a acestui concept, evidențiind realizările literare atât în plan european (Marcel Proust și André Gide), cât mai ales valențele multiple dimensionate în spațiul critic autohton prin contribuția lui Camil Petrescu, Mircea Eliade, Octav Șuluțiu, Petru Comarnescu, Dumitru Micu, Gheorghe Glodeanu, Paul Cernat etc. Noțiunea de *autenticitate* a generat un soi de *miraj* (G. Glodeanu) la nivelul literaturii române interbelice, devenind supremul atribut al artei. Impusă în limbajul nostru critic de Camil Petrescu și Mircea Eliade, formula a cunoscut rapid numeroși adepți: Anton Holban, Mihail Sebastian, M. Blecher, Ion Biberi, Constantin Fîntîneru etc.

---

¹³ Bernard Valette, *Romanul*, Editura Cartea românească, București, 1997, p. 107

„Să fii autentic”, adică „să fii tu însuși”, este un deziderat al tuturor epocilor culturale, inclusiv al societății actuale, care, deși supusă unui galop al globalizării, își caută resurse de originalitate, de autohtonism, de verosimilitate, încercând să-și păstreze identitatea în contextul universalului. Depășind „criza” romanului și adaptându-se modelelor narrative europene, adepții noii estetici vor căuta să definească și să lumineze publicul cititor asupra semnificațiilor diverse ale noțiunii de *autenticitate*, aceasta devenind supremul ideal al întregii generații.

Pasionat de relațiile interumane, Jacques Salomé, un socio-psiholog francez, identifica existența a trei organisme vii în orice tip de comunicare relațională: *Eu, Celălalt și Relația dintre noi*, propunând imaginea unei „eșarfe relaționale” pentru a înțelege pe deplin comunicarea ca pe un organism viu. Calitatea vieții fiecăruia dintre noi (a lui EU și a lui CELĂLALT) va depinde de felul în care vom ști să ne coordonăm gândurile, emoțiile, stările, pentru că fiecare este responsabil pentru ce spune, ce face și ce gândește în raport cu celălalt.

Într-o manieră similară ar trebui imaginată relația romancier – cititor, deoarece între cele două instanțe ale comunicării narrative se transmit mesaje, emoții, viziuni, se influențează stări sau trăiri. Cei doi actanți ai comunicării au responsabilitatea respectului față de celălalt, a empatiei, astfel încât produsul final, creația artistică, să-și atingă scopul etic și estetic și să-și subsumeze atribute precum *sincer, autentic, original, spontan, viu, trăit, real, talentat*.

În cunoscuta lucrare *Dicționar de idei literare*¹⁴, Adrian Marino realizează o analiză a evoluției conceptului de autenticitate, identificând existența a trei straturi semantice: la origine se află un sens predominant etic, la care se adaugă cel obiectiv și cel filozofic.

Sub raport diacronic, Adrian Marino identifică o primă apariție, cu implicații etice, a acestui concept în *Eseurile* lui Michel de Montaigne (1580), definite de autor însuși ca *livre de bonne foy* („carte de bună credință”) și interpretate de Marino ca o „fugă de calofilie”, o „confesiune simplă”. De asemenea, principiul moral fundamental este sinceritatea față de sine, tradusă prin acel imperativ de care aminteam: *fii tu însuși, fii credincios ție însuși*, așa cum spusesese și Mircea Eliade.

Înțelegerea fenomenului literar al autenticității în romanul românesc interbelic are ca punct de plecare celebra afirmație a lui Camil Petrescu rostită în cadrul conferinței *Noua structură și opera lui Marcel Proust*, anticipând parcă ideea unei comunicări directe, vii, ca o „eșarfă relațională” între autor și lector:: „Să nu descriu decât ceea ce văd, ceea ce aud, ceea ce înregistrează simțurile mele, ceea ce gândesc eu... Asta-i singura realitate pe care o pot povesti”¹⁵.

---

¹⁴ Adrian Marino, *Dicționar de idei literare*, vol. I, Editura Eminescu, București, pp.160-176

¹⁵ Camil Petrescu, *Noua structură și opera lui Marcel Proust*, în vol. *Teze și antiteze*, Editura Cultura Națională, p.

În prefața volumului *Teze și antiteze*, teoreticianul stabilește doi termeni care vor polariza construcția sistemului său estetic, *autenticitate* și *substanțialitate*.

Mircea Eliade este cel de-al doilea mare teoretician al *autenticității*, care lansează în 1934 acel celebru îndemn pentru a crea autentic: „*să fii tu însuși, să exprimi desăvârșit experiența ta, trăirea ta*”, imperativ reluat în 1973 de Adrian Marino. Dar, dacă Eliade include în sfera semantică a *autenticității* ideea de experiență, Adrian Marino o asociază cu principiul etic al sincerității.

Autorul *Oceanografiei* (1934) realizează distincția între *originalitate* și *autenticitate*, considerând că un creator original nu este implicit și un creator valoros, deoarece „*orice încercare voită de originalitate este un act ratat*”.¹⁶ Eliade respinge creațiile spuse „frumos” sau „adânc”, atunci când aceste două concepte sunt de fapt o proprie descoperire a autorului, ilustrând anume „originalitatea” sa.

Octav Șuluțiu observă că între *autentic* și *estetic* există o relație de succesiune, nu de suprapunere, iar disputa este rezolvată în favoarea *esteticului*, menționând că, „*dacă autenticul poate servi criticului drept calificativ acordat unui scriitor, în nici un caz nu poate fi temeiul unei judecăți de valoare*”¹⁷. Prin opoziția dintre *autentic* și *estetic* este reeditată contradicția dintre reformism și academism, *modernes et antiques*.

Cel de-al cincilea capitol, *Către o poetică a autenticității. Noile convenții și formule estetice*, învederează propensiunea scriitorilor autenticiști către anumite forme de exprimare care să ateste autenticitatea: jurnalul, analiza psihologică, narațiunea subiectivă, unicitatea perspectivei narrative, fluxul amintirilor. Valorificarea documentului conferă verosimilitate, asigură pulsația creației. Nu există mască, artificial, fals, iar noua normă estetică fundamentală devine „a fi natural”. *Autenticitatea*, în sine, nu poate fi verificată, motiv pentru care se dovedește o noțiune relativă, neexistând metode de „autentificare a autenticității”, ci doar indici care sporesc acest adevăr: autentificarea timpului și spațiului (date istorice și geografice), mărturiile ale contemporanilor, extrase din documente oficiale, corespondențe etc.

Originile istorice ale acestei formule narrative a (auto)biograficului, conform studiului realizat de Mircea Bârsilă¹⁸, pot fi extinse până în Antichitate, în literatura antică de factură documentară, reprezentată de *autobiografii* și *memorii*. Sintetizând anumite capitole din lucrarea lui M. Bahtin, *Probleme de literatură și estetică*, sunt evidențiate rădăcinile străvechi, dar date uitării, ale romanului de factură autenticistă. În capitolul intitulat *Formele timpului și ale cronotopului*, M. Bahtin identifică trei tipuri de cronotop românesc corespunzătoare celor trei tipuri de roman al Antichității: „romanul de aventuri și al încercării” (în care include așa-numitul

¹⁶ Mircea Eliade, *Oceanografie*, cap. *Originalitate și autenticitate*, Editura Humanitas, 2013, p. 136

¹⁷ Octav Șuluțiu, *Scriitori și cărți*, Editura Minerva, București, 1974, p.19

¹⁸ Mircea Bârsilă, *Poetica autenticității și formele sale premergătoare*, Conferința internațională anuală, *Limbă și Literatură – Repere Identitare în Context European*, Pitești, iunie 2014

roman grec sau „sotic”), „romanul de aventuri și de moravuri” (*Satiriconul*, de Petronius și *Măgarul de aur*, de Apuleius) și „romanul biografic”, bazat pe „noul tip al timpului biografic” și o nouă ipostază a individului, „care-și parcurge timpul vieții.”¹⁹ Formele autobiografice, ca punct de plecare în literatura confesivă, sunt considerate „forme ale conștiinței publice a omului”²⁰ canalizate pe două tipuri de structură: tipul energetic, bazat pe conceptul aristotelian conform căruia esența umană este forță activă („energie”) și tipul analitic, la baza căruia se află „o schemă cu rubrici precise, în care se atribuie materialul biografic”²¹.

Jurnalul, fiind o formă de confesiune, ar trebui să respecte un „pact al secretului”, idee afirmată de Jean Rousset: „*jurnalul există în momentul când a depășit granița constrângătoare a anonimatului*”²². Prin urmare, aplicarea și respectarea acestei „înțelegeri” duce, implicit, la anularea oricărei forme a genului diaristic. Jurnalul ținut în secret ajunge la cititor și își dezvăluie inavuabilul prin intermediul pactului de lectură; autenticitatea relatării depinde de abilitatea autorului de a se destăinui sau de a lăsa lectorului impresia unei confidențialități asumate.

Criticul român, Eugen Simion, a realizat o tipologie a speciilor încadrate în acest gen, ghidându-se, în linii mari, după direcția dată de majoritatea lucrărilor de specialitate și, mai ales, de francezul Philippe Lejeune. Spre deosebire de cel din urmă, care se ocupă prioritar de autobiografie, în detrimentul celorlalte specii, Eugen Simion izbuteste să păstreze esențialul pentru fiecare ramură a biograficului. Despre aceste genuri, criticul afirma că sunt înrudite și interferează în funcție de percepția autorului față de metoda confesiunii.

Pledând pentru o literatură a experiențelor, în formula gidiană, noua tendință descoperă jurnalul intim care constituie „*o cronică fragmentată a unui spirit ce se investighează cu o necruțătoare sinceritate*”²³, conturându-se astfel și o literatură a confesiunii.

Tentația jurnalului se regăsește la Camil Petrescu sau Mircea Eliade, la Anton Holban sau Mihail Sebastian, remarcabilă fiind afirmația lui Mircea Eliade: „*faptele celui dintâi (jurnalului), fiind cu desăvârșire autentice și atât de personal exprimate, încât depășesc personalitatea experimentatorului și se alătură celorlalte fapte decisive ale existenței, reprezintă o substanță peste care nu se poate trece*”²⁴. Se poate spune că este vorba despre aceeași substanțialitate pe care o regăsim și la Camil Petrescu, deoarece, „*pentru avea substanță, romanul trebuie să meargă până în profunzimea psihicului, până la semnificație*”²⁵.

---

¹⁹ M. Bahtin, *Probleme de literatură și estetică*, Editura Univers, București, 1982, p. 347

²⁰ *Ibidem*, p. 357

²¹ *Ibidem*, p. 359

²² Mircea Mihăieș, *Cărțile crude. Jurnalul intim și sinuciderea*. ed II-a revăzută și adăugită. editura Polirom, 2005, p. 116

²³ Gheorghe Glodeanu, *Poetica romanului interbelic*, Editura Ideea Europeană, Editura a II-a, București, 2007, p.203

²⁴ Mircea Eliade, *Oceanografie*, cap. *Originalitate și autenticitate*, Editura Humanitas, 2013, p 139

²⁵ Dumitru Micu, *În căutarea autenticității*, vol. I, Editura Minerva, București, 1994, p.156

Referitor la condiția jurnalului intim, Anton Holban, dornic de a scrie „numai secrete personale”, consideră ca fiind plictisitoare o prezentare exclusiv cronologică a evenimentelor. Se simte nevoia unei „confuzii”, a sugestiei, după modelul simbolist al lui Stephan Mallarmé: „*a sugera, iată visul!*”. Jurnalul, chiar dacă inițial nu a fost scris pentru a fi făcut public, trebuie refăcut „*căci nu poți oferi lectorului o sută de pagini și pe care să scrie același lucru: am așteptat o scrisoare de la iubita mea. Combini, dai la o parte, subliniezi o seri de procedee care, pentru cei care caută o oglindă exactă a vieții, poartă numele de trișare.*”²⁶. Metoda trebuie să fie imperceptibilă, „*să nu se observe*”, creând astfel impresia de veridic. În romanele sale, *O moarte care nu dovedește nimic*, *Ioana* și *Jocurile Daniei*, se regăsește tentația întoarcerii spre sine prin opțiunea pentru jurnal și nevoia de a se confesa.

La Mihail Sebastian, *Fragmente dintr-un carnet găsit* sau *De două mii de ani*, se remarcă preferința pentru o literatură sinceră, pentru un roman conceput ca un jurnal intim care să reflecte experiențe strict personale.

Jurnalul tinde către o literaritate de grad zero, plecând de la ipoteza că un jurnal nu este scris cu scopul de a fi publicat. Dar, în cazul jurnalelor de creație, percepția se schimbă, întrucât „însemnările” cotidiene controlabile de către un „eu” subiectiv, sunt deseori șlefuite (chiar dacă unii autori neagă vehement acest fapt). Autenticitatea îmbracă atât exteriorul unei scrieri, căutând forme de comunicare apropiate de cotidian, cât și conținutul prin abordarea unor teme dintre cele mai diverse și oarecum „tabu”: sexualitatea, boala, ideea sinuciderii, iubirea obsesivă, legăturile compulsive etc.

O altă formă a literaturii biografice sunt memoriile sau amintirile, care prezintă retrospectiv aspecte legate de o anumită perioadă a propriei vieți, relatate când autorul îndeplinește condiția maturității. Aceste scrieri decelează trecutul de prezent, în sensul că timpul narării nu coincide cu timpul narat (*povestea* nu se suprapune cu *povestirea*). În general, destinatarul lor este unul postum, care nu poate autentifica veridicitatea faptului expus. Se pot limita la o anumită perioadă considerată importantă și au ca obiect atât experiența personală, cât și aspecte ale vieții sociale ce vizează evenimente istorice, prietenii, întâlniri cu personalități culturale etc. Elemente de ficțiune există în orice scriere (auto)biografică, deoarece autorul vizează crearea unei lumi cu corespondență în concretețea realului, rescrierea istoriei printr-o conștiință proprie. El devine un lucid analist al existenței parcurse, inoculând iluzia autenticității, indispensabilă pentru literatura memorialistică. Specificul memoriilor, criteriul esențial care le deosebește de celelalte specii ale biograficului este reprezentat de descrierea cu acuratețe a evenimentelor exterioare existenței autorului, astfel încât, conform opiniei lui Lejeune, se certifică pactul cu istoria.

---

²⁶ Anton Holban, *Testament literar*, Editura Eminescu, București, 1985, p. 12

Realizând un inventar al accepțiilor termenului *autenticitate* și conturând specificul fiecăruia, se reliefează caracteristicile acestei noțiuni, pe cât de complexe, pe atât de contradictorii: confesiune neliteraturizată, trăire subiectivă, imperativul de *a fi tu însuși*, renunțare la convențiile existente ale literaturii, valorificare a documentului și a jurnalului intim, fragmentarismul însemnărilor, repudiere a stilului frumos, predilecție pentru narațiune subiectivizată, introspecție și autoanaliză.

Dacă autorul *Patului lui Procust* afirma „*eu nu pot vorbi onest decât la persoana întâi*”, Claude Simon spunea în 1962 „*je ne peux parler que de moi*”. Relatarea la persoana întâi devine noua convenție a esteticii autenticiste, izvorâtă din sentimentul confesiunii, al onestității față de cititor, pentru că „*Le récit à la première personne satisfait la curiosité légitime du lecteur*” spune Nathalie Sarraute în *Era suspiciunii*.

Este abandonată perspectiva auctorială omniscientă, considerată desuetă, iar narațiunea la persoana întâi și persoana subiectivă a creatorului/naratorului devin condiții *sine qua non* ale literaturii autenticității. Convenția autenticității va impune și limitarea perspectivei narative. Romancierii consacrați precum Marcel Proust, Virginia Woolf, Henry James resimt omnisciența ca o prezumție inaccesibilă.

Preocupat de evoluția noului roman și de tehnicile narative inedite în literatura română, Camil Petrescu experimentează perspectiva auctorială, prin care un eu central derulează discursul narativ prin mijlocirea subiectivității, dar și o insolită perspectivă auctorială, prin plasarea camuflată a autorului în postura de personaj ieșit la suprafață în finalul romanului. Asupra unității de perspectivă se oprește autorul *Patului lui Procust*²⁷, explicând această tehnică prin analogie cu teatrul și pictura. Regizorii moderni au renunțat la efectul de artificial prin luminarea dintr-o singură direcție, la fel cum un tablou de artă autentică primește lumina dintr-un singur unghi.

Dacă în trecut arta respecta anumite canoane, iar operele literare impuneau norme precum „unitatea de acțiune” sau „caractere”, în noul roman apare noțiunea de flux al conștiinței. Expresia englezească „*the stream of consciousness*” a fost formulată prima dată de William James, în eseu *Of some omissions of introspective Psychology* (în revista *Mind*, în 1884). Conceptul se definește prin raportare la experiența psihologică soluționată, ca o veșnică scurgere, în viața interioară a conștiinței. Se produce discontinuitatea timpului romanesc, apelând la memoria involuntară. Autorul „*nu rememorează, ci trăiește amintirile actualizate afectiv.*”²⁸ Sub influența unor scriitori precum Joyce sau Faulkner, în deceniul 4 al secolului al XX-lea apar opere ce abordează tehnica fluxului de conștiință (Mircea Eliade, Octav Șuluțiu, Ion Biberi, Constantin Fântâneru etc.).

---

²⁷ Camil Petrescu, *Noua structură și opera lui Marcel Proust*, vol. *Teze și antiteze*, Editura Cultura Națională, p. 53

²⁸ Al. Piru, *Istoria literaturii române de la început până azi*, Editura Univers, București, 1981, p. 334

Camil Petrescu surprindea analitic unul dintre principiile autenticului, prin care se atribuie fiecărui element energia și structura întregului, așa cum „*picătura de apă e una cu felul fluviului*”²⁹. Se poate spune că toate aceste delimitări conceptuale și interpretări hermeneutice, formule estetice și noi convenții de scriere reprezintă, metaforic vorbind, „picături” de apă sau de sevă ce coagulează un întreg, greu de definit, dar extrem de atractiv, anume noțiunea de *autenticitate*.

Următoarele două capitole reprezintă reale **studii de caz**, prin identificarea punctelor convergente, dar și a specificității creațiilor românești supuse investigației analitice. În capitolul al șaselea, *Portret de generație*, primul subcapitolul este dedicat particularităților biografice. Perioada interbelică a reprezentat, pentru literatura română, un *maëlstrom* de creativitate, de respingere a convențiilor și de impunere a unor noi formule estetice, o epocă proteică în care tână generație de scriitori a afișat un spirit de frondă. Îndemnurile devenite celebre „*Jos arta, căci s-a prostituat!*” (Ion Vinea) sau „*Cetitor, deparazitează-ți creierul!*” (Ilarie Voronca, preluat de Sașa Pană) coincid, sub forma intenției, cu cel eliadesc „*fii tu însuși!*”, depășind prejudecățile și limitele convenționalului.

Dincolo de prima linie a scriitorilor români *autenticiști*, cu exponenți precum Camil Petrescu și Mircea Eliade, o pleiadă de romancieri interbelici au abordat experiența scrisului *autentic*. Punctul de plecare al formării oricărei personalități este mediul familial, iar scriitorii au, în general, o accentuată conștiință a propriei identități: Ion Biberi, Anton Holban, Hortensia Papadat-Bengescu, (dar și Camil Petrescu și Mircea Eliade), provin din familii de ofițeri; Felix Aderca (evreu), Garabet Ibrăileanu, Cella Serghi, Mihail Sebastian (evreu) și M. Blecher (evreu) se nasc în familii de mici negustori sau întreprinzători. Și din perspectiva carierelor complementare pe care le îmbrățișează există similitudini fortuite între cei menționați: „profesori” – Felix Aderca, Anton Holban, Mihail Sebastian; „avocați” – Cella Serghi, Mihail Sebastian; „ziariști” – Felix Aderca, Garabet Ibrăileanu, Mihail Sebastian; „medici” – M. Blecher, Ion Biberi.

Două subcapitole au vizat creația celor două personalități remarcabile ale perioadei interbelice, Camil Petrescu și Hortensia Papadat-Bengescu.

În ceea ce privește analiza operei camiliene, a fost abordată discrepanța înregistrată între aspectele teoretice ale romanului modern surprinse în volumul *Teze și antiteze*, în special în conferința *Noua structură și opera lui Marcel Proust*, și realizările practice reprezentate de cele două romane, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* și *Patul lui Procust*. „Falsa” autenticitate, probată prin atenția pentru detaliu și documentare, sistematizarea informației, clasificarea ei, confirmă existența unei metode compoziționale însușite de scriitor, cel care,

---

²⁹ Camil Petrescu, *Amintirile colonelului Grigore Lăcusteanu și amărăciunile calofilismului*, vol. *Teze și antiteze*, Editura Cultura Națională, p. 76

teoretic, nega abordarea unei formule anume. Ca **noutate**, este învederat erosul *ekphrastic* situat între dimensiunea reală și cea ideală, susținând intenția scriitorului de a reda autenticitatea, deoarece aceste trimiteri către artă ajută cititorul la o proiecție imagistică în planul realului a unor „ființe de hârtie”, plăsmuite inițial în planul textului.

Poet, dramaturg, romancier, gazetar, eseist, critic literar, în oricare dintre aceste ipostaze ale sale, Camil Petrescu își dovedește, pe lângă talentul incomensurabil, și o încăpățănare ce-l va consacra drept unul dintre cei mai contestați scriitori români, pe linia lui Macedonski și Arghezi, „*un imbecil aventurier care reușise să treacă drept scriitor*”, după propria caracterizare în *Fals tratat pentru uzul autorilor dramatici*³⁰.

„Notele sale zilnice” surprind „veșnica jenă financiară”, dar însemnările lui Ovid S. Crohmălniceanu admit faptul că nu era vorba exclusiv de o sărăcie materială, ci despre teama de a nu-și trăda inferioritatea față de companiile cu dare de mână. El a urât stratificările sociale impuse de organizarea burgheză, considerându-le un permanent afront adus intelectului.

În 1930, a apărut *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, după un proces de gestație asemănător romanului lui Marcel Proust: inițial, a avut dimensiunea unei nuvele, pentru ca ulterior să fie completat direct în șpalt, în timpul corecturii. Scris la persoana I, acest prim roman a stârnit aprige polemici, construcția sa bipartită fiind acuzată de lipsă de coeziune, deoarece singurul liant ar fi confesiunea, respectiv analiza de conștiință a eroului. În realitate, cele două părți reflectă cele două experiențe fundamentale ale lui Ștefan Gheorghidiu, dragostea și războiul, alcătuind „dosarul de existență” al aceleiași conștiințe. Prima parte, pură ficțiune, este supusă criteriilor de investigare a actelor de conștiință, scufundarea abisală în pliurile iubirii, metamorfozată din stadiul inițial de orgoliu în cel de extremă gelozie, devenind resortul analizei psihologice a intelectualului lucid și inadapdat. Drama lui Gheorghidiu nu se detașează de contextul social, întrucât iubirea pentru Ela se va contamina prin contingenta cu materialul, cu spiritul burghez ostentativ și presant. Cea de-a doua parte a romanului se îndreaptă în direcția autenticității trăirii, iar jurnalul de campanie al autorului devine fundamentul acestor pagini în care imaginea războiului este demitizată. Camil Petrescu neagă o întreagă literatură a patriotului, când descrie ororile conflagrației și împărtășește o experiență proprie, directă. Vocea autorului se suprapune celei a personajului, având loc același „transfer” de viziune pe care îl vom regăsi și în *Patul lui Procust*.

Momentul care a revoluționat concepția despre roman în spațiul autohton este anul 1933, când apare *Patul lui Procust*, o scriere impresionantă prin arhitectonica ei, un manifest al substanțialismului camilian.

---

³⁰Camil Petrescu, *Fals tratat pentru uzul autorilor dramatici*, vol. *Teze și antiteze*, Editura Cultura Națională, p. 399

Interviurile camilpetresciene reliefează cele două tehnici de creație a romanului din 1933, așa cum le afirma însuși autorul: tehnica tricotajului și tehnica arhitectului. Temele romanului se stratifică prin raportare la eros: există o temă „majoră” a iubirii nedeclarate a lui Fred pentru dna T. și reversul ei, iubirea dnei T. pentru Fred (inițial anonim, denumit ***), o temă mediană, a relației Ladima-Emilia, și o temă „minoră” exprimată prin formarea a două cupluri, dna T.-D. și Fred-Emilia, legături legitimate de orice altceva în afară de iubire, consumate din milă, banalitate, curiozitate, necesitate.

Dacă în primul roman, relația Ștefan-Ela este dezvăluită doar din punctul de vedere al bărbatului, în *Patul lui Procust* este evidentă dubla analiză: atât din viziunea dnei T., cât și din cea a lui Fred Vasilescu; uniperspectivismul este înlocuit de pluriperspectivism, atât exterior, cât și interior.

Este de actualitate discrepanța înregistrată între realizarea concretă, adică opera romanescă, și profilul teoretic al unui roman de succes, conturat de scriitorul român în conferința *Noua structură și opera lui Marcel Proust*. Romanele lui Camil Petrescu însumează influențe multiple, proustiană, stendhaliană, gidiană. Chiar dacă unele sunt negate de scriitor însuși, cum este cea a autorului *Falsificatorilor de bani*, totuși ele sunt identificabile la nivelul textului. După cum afirma Mircea Popa, regăsim „un spectacol proustian pe o partitură gidiană”.³¹

Activitatea lui Camil Petrescu a fost diversificată, dar organizată în jurul „unei modalități personale și personaliste” și omogenizată prin „tendința la autenticitate”, după cum susținea Vladimir Streinu.³² Termenul autenticitate presupune „un înțeles concret și particular”, integrat seriei de concepte lansate de „noua generație” de scriitori (1925-1935) și concretizate în adevărate lozinci de viață. Aceștia se manifestau ca „niște școlari nesupravegheați” ce uzau de termeni precum trăire, experientialism, valoare existențială, asceză, mântuire.

Îndemnându-și personajele să scrie, Camil Petrescu recurge la o formă de psihologie experimentală, în care pacientul este împins către confesiune. Această tehnică a fost criticată în anii '30 de M. M. Bahtin³³, criticul rus considerând că interesul trebuie focusat asupra enunțului verbal și asupra relațiilor sociale, sub influența cărora se modifică conținutul interior și exterior al individului, felul în care înțelege și explică pentru el însuși, cât și pentru ceilalți, anumite comportamente sau senzații.

Pe lângă suveranitatea sincerității și a spontaneității, îndemnul către „scriitorii” din romanul *Patul lui Procust*, stau sub semnul a ceea ce este „prohibit” în arta scrisului: calofilia, principiile ortografiei, compoziția, stilul, cu alte cuvinte „ce nu trebuie să faci ca să fii scriitor”³⁴.

³¹ Micea Popa, *Camil Petrescu și tehnica romanului*, în „Viața românească”, 1994, nr.9-10

³² Colecția *Biblioteca critică*, *Camil Petrescu*, Editura Eminescu, București, 1972, p. 41

³³ M. Bahtin, *Probleme de literatură și estetică*, Editura Univers, București, 1982, pp. 162-164

³⁴ Liviu Papadima, *Mai are timpul răbdare*, Editura Curtea Veche, București, 2007, p. 138

Comparând romanul eseistului român cu *Tom Jones*, de Henry Fielding, în care este ironizată „intransigența” scriitorilor și a criticilor, se impune stabilirea unor criterii în selectarea textelor ce urmează a deveni materie epică (confesiunea lui Fred, scrisorile dnei T. sau ale lui George Demetru Ladima), ceea ce contrazice principiul enunțat.

În accepția manolesciană, autenticitatea camilpetresciană are dublă valență: pe de o parte, este înțeleasă drept trăire pură (prin raportare la Bergson), pe de altă parte presupune substanțialitate (contaminat de Husserl). Autenticitatea se regăsește în banalul cotidian, defrișat clipă de clipă și devenit subiect al narațiunii din primul roman, dar și în relatările nude, reale, consemnate ca într-un „proces-verbal” în cel de-al doilea roman.

Spiritul teoretic camilpetrescian, atât de lucid exprimat în *Noua structură și opera lui Marcel Proust*, ancorat în repere științifice exacte, este completat de o sensibilitate artistică aparte tradusă prin dese referiri la arta pură și regăsită în romanele sale. Transpunerea din știință în artă se circumscrie valorilor ekphrastice, într-o formă însă diferită de cea întâlnită la M. Blecher. Irina Petraș identifică o structură antinomică a discursului narativ camilpetrescian comparativ cu cel al lui M. Blecher, constatând o diferență majoră: dacă la autorul *Întâmplărilor în irealitatea imediată* propensiunea este către monolog și autorefecție asupra corpului, generată de supliciul bolii, la Camil Petrescu se impune dialogul și analiza „cazului sufletesc”: „*Pentru Blecher, biologicul se impune ca o realitate deloc neglijabilă. Visceralitatea repugnă eroilor camilpetrescieni, care sunt «cavaleri ai spiritului».*” În timp ce Blecher „monologhează epuizant”, Camil Petrescu „*este capabil să întrețină un dialog cu sine.*”³⁵

Pentru Camil Petrescu, arta a devenit o referință prin intermediul căreia se pot portretiza eroinele, înlesnind cititorului imaginea unei femei care, de cele mai multe ori, intră sub incidența frivolității, ilustrând, încă o dată, supremația masculină. Eroii lui Camil Petrescu sunt compulsivi, situându-se permanent între dimensiunea ideală și dimensiunea reală a existenței, încercând să impună exteriorului matricea lor interioară.

Subcapitolul dedicat Hortensiei Papadat-Bengescu descrie traiectoria literară a celei mai de seamă scriitoare a perioadei interbelice, pornind de la nuvele și culminând cu ciclul Hallipilor. Influența autobiograficului conferă operei bengesciene o dimensiune a autenticității prin care autoarea urmează postulatul epocii: literatura adevărată înseamnă viața adevărată.

Prozele de început, concretizate în nuvele precum *Ape adânci* (1919), *Sfinxul* (1920), *Femeia în fața oglinzii* (1921), *Balaurul* (1923), *Romanță provincială* (1925), *Desenuri tragice* (1926) concentrează neîmplinirile din viața reală ale scriitoarei: se învederează un univers snob, în care femeia este supusă unor convenții ale societății, „*trăind în primul rând ca femeie, apoi ca*

---

³⁵ Irina Petraș, *Camil Petrescu. Schițe pentru un portret*, Editura Apostrof, Cluj-Napoca, 2003, pp. 77-78

ins social, moral etc.”³⁶. Povestitoarea se identifică, de multe ori, cu însăși autoarea, deoarece realitatea exterioară se raportează la o conștiință singulară. Se simte influența propriilor trăiri, spontaneitatea empirică ce anulează pe alocuri travaliul artistic, autenticitatea care-și extrage seva din scrisorile către prietene sau din caietele de note.

La Hortensia Papadat-Bengescu nu a existat intenția de a „părea *autentică*” sau de a „*nu*” face literatură, după cum remarca Dumitru Micu. Observația criticului este pertinentă, căci scrierile romancierei rareori „*înfățișează*”, ci mai degrabă „*relatează*” și „*nu se mulțumește să expună, ci, relatând, articulează vocabile și propoziții exclamative.*”³⁷ Este o literatură confesivă specioasă care configurează o *autenticitate* a stărilor sufletești încă din prozele de început, continuată în romanele voit obiective. De fapt, dezideratul romancierei nu a constat în „simularea” autenticității, ci în „zugrăvirea” într-un mod cât mai autentic a unui mediu aparent banal, populat de eroi fără calitate, „dezeroizați”.

Universul snob se prefigurează fără echivoc în *Ciclul Hallipilor*, populat de indivizi „exagerat stilizați” (G. Călinescu), interesați de părerea celor din jur și de acceptarea specioasă în „lumea bună”. Ei nu au lipsurile sau ambițiile eroilor balzacieni, ci sunt niște parveniți, după cum bine observa Mihail Ralea, care trăiesc într-un mediu rebarbativ, amoral, de multe ori detestabil. În *Fecioarele despletite* (1926), interesul se focalizează pe psihologia personajelor, pe automatismele lor instinctive și convenționale. Diegeza din cel de-al doilea roman al ciclului, *Concert din muzică de Bach* (1927), accentuează caracterul veros al mediului descris. În *Drumul ascuns* (1933) surprinde artificialitatea, pentru că a rămas doar eticheta. *Rădăcini* (1938) este un roman în care eroii încearcă să-și găsească drumul spre matcă, dar toate întâmplările conduc la un sfârșit de-a dreptul „simptomatic”. Literatura Hortensiei Papadat-Bengescu ilustrează evoluția romanului românesc citadin către psihologism, acțiunea propriu-zisă fiind înlocuită de analiză. Influența modelului european proustian se resimte doar în *Rădăcini*, prin tehnica memoriei involuntare, în timp ce restul romanelor sunt construite pe baza observației, a descrierii și analizei stărilor de spirit. Tributară, prin poematizare, creațiilor Virginiei Woolf, Hortensia Papadat-Bengescu anticipează proza lui Nathalie Sarraute, interesată de „zugrăvirea obiectivă” (Dumitru Micu).

Alte două subcapitole dezbat formulele narrative convergente reiterate de romancierii interbelici: Ion Biberi se dovedește, prin romanul *Proces*, un continuator al lui James Joyce, abordând monologul interior ca tehnică inerentă în disecarea ezitărilor subconștientului; Felix Aderca demonstrează aceeași afinitate pentru modernitate, dorindu-și să fie mereu „altfel”, iar

---

³⁶ Ovid S. Crohmălniceanu *Literatura română între cele două războaie mondiale* (vol. Proza), Editura pt. lit., 1967, p. 433

³⁷ Gheorghe Glodeanu, *Poetica romanului interbelic*, Editura Ideea Europeană, ediția a II-a, București, 2007 p. 139

substanța creației sale rezidă din ideea sexualității ilustrată de romane precum *Domnișoara din str. Neptun*, *Țapul*, *Omul descompus*, *Femeia cu carnea albă*. Proiecția cazuistică a iubirii se regăsește în formulă diaristică la Anton Holban și la Garabet Ibrăileanu. Considerat unul dintre cei mai fideli adepți ai autenticității, Anton Holban confirmă, atât prin corespondența și confesiunile sale, cât și prin realizările sale romanești, predilecția pentru literatura neprelucrată, vie, circumscrisă Erosului și Thanatosului. Romanele *O moarte care nu dovedește nimic*, *Ioana* sau *Jocurile Daniei* analizează minuțios stările sufletești, evidențiind concepția gidiană a „literaturii nude”. Garabet Ibrăileanu, teoretician al structurii romanești între *creație* și *analiză*, ilustrează același paradox întâlnit la Camil Petrescu, deoarece, la nivel teoretic, se declară în favoarea *creației*, dar în practică, prin romanul său, *Adela*, criticul dovedește apropiere de *analiză*. Adevărate jurnale ale „suferinței” celor doi eroi, Sandu, respectiv doctorul Emil Codrescu, romanele celor doi prozatori constituie veridice documente ale sensibilității unor inadaptați superiori, conturând o viziune comună asupra „iubirii” neîmplinite.

Capitolul al șaptelea, *Convenții și formule epice în discursul românesc al lui M. Blecher*, recompune imaginea unui triptic românesc în care boala și imundul devin simboluri ale experienței autentice. La M. Blecher, opera evoluează între autenticul trăirii și autenticul scriiturii, iar elemente precum ekphrasis, mitologic, eros, thanatic, topos, primordial, zoomorfic, obiectual, artificial devin resorturi ce declanșează emoția receptării artistice. Dacă scrierile celorlalți autenticiști au fost asociate *ionicului* artistic de către criticul Nicolae Manolescu, romanele lui M. Blecher devin un model general pentru trăsăturile *corinticului*, deoarece aventura conștiinței transgresează granițele realului, ceea ce nu s-ar fi întâmplat în romanul ionic: „În corintic, iluzia realistă – aceea care garantează aceste granițe – e denunțată, cum am văzut, fără cruțare. Lumea poate fi privită la fel de bine prin ochii copiei, nu doar ai modelului.”³⁸

Valoarea operelor acestui „Kafka” al românilor a fost apreciată în special în ultimele decenii, fiind un scriitor „recuperat” din „negura uitării”, cu fine înclinații și cunoștințe artistice, ceea ce îi conferă o sensibilitate aparate. Multe detalii ale operei și corespondenței suferindului Blecher s-au relevat în urma parcurgerii uneia dintre cele mai complexe antologii coordonate de Eugen Simion și apărute sub egida Academiei Române, Fundația Națională pentru Știință și Artă, în anul 2017, anume *M. Blecher. Opere*.

Ultimul capitol, *Autenticitatea, între faza de fundamentare și cea de reverberație*, surprinde stadiul actual al fenomenului autenticității, raportat la „Noul Roman Francez”. Dacă în primă fază, cea de stabilire a fenomenului *autenticității* se impun autori precum Marcel Proust, André Gide, James Joyce sau Virginia Woolf, a doua etapă, de resurrecție a acestui principiu literar,

---

³⁸ Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe. Eseu asupra romanului românesc*, Editura Gramar, București, p. 568

se recunoaște în operele reprezentanților „Noului Roman Francez” precum Nathalie Sarraute, Michel Butor, Alain Robbe-Grillet. Ultima fază, situată cronologic după 1960, reprezintă prelungirea viziunii autenticiste în „Noul Nou Roman Francez”, reliefată, de exemplu, în opera lui Jean-Marie Gustave Le Clézio.

Această amplă cercetare comparativă nu suprimă accesul la noi oferte de interpretare, deoarece multitudinea de romane declarat autenticiste ale perioadei interbelice constituie un material literar multidimensional, iar ocurența investigațiilor depinde de tehnica, modelul și criteriile filtrării analitice.

Pot fi continuate și aprofundate direcțiile pe care s-a focalizat prezenta lucrare: raportul dintre autenticitatea trăirii și autenticitatea scriiturii, contiguitatea autenticității literare cu dezideratele avangardei și ale suprarealismului, contrastul dintre teorie și practică (Camil Petrescu), autenticul feminin (Hortensia Papadat-Bengescu), disecarea subconștientului prin monologul interior (Ion Biberi), autenticul erotic naturalist (Felix Aderca), asumarea literarității prin jurnal (Anton Holban, Garabet Ibrăileanu), discursul românesc ce probează palierele autenticității (M. Belcher).

Aplicând analiza deductivă și inductivă, pe baza metodelor de cercetare transtextuală (legătura operelor studiate cu alte texte literare) și intertextuală (prezența unor texte literare în alte texte sau trimiteri la alte opere), completate de arhitextualitate (apartenența operelor cercetate la un anumit gen/specie) s-a stabilit că, în romanul interbelic, apare o nouă paradigmă, cea a *autenticității*, considerată o condiție *sine qua non* a modernității literare, inculcând o serie de alte concepte precum originalitate, spontaneitate, experiență, trăire, nemijlocire, un clivaj de semnificații ce acoperă un amplu palier semantic situat între aspectul etic și cel estetic. Dispoziția spre filozofie și psihologie, spre sondarea subconștientului și redarea fluxului gândirii, spre un „eu” al scriitorului transpus personajului reprezintă atribute ale romanului modern, ieșit de sub letargia unei proze mimetice și instalat într-o narațiune animată, subiectivizată, implicată.

Concluziile investigației se disting cu claritate prin raportare la capitolele lucrării.

Evoluând din povestire, după cum constata Ovidiu Papadima, „*romanul modern trebuia fatal să ajungă la monologul interior, la jurnalul intim, la ascuțitul țipăt de durere pe care îl aduce astăzi.*”³⁹

Pe parcursul a două decenii, romanul românesc traversează vârste diferite, trecând de la orientarea exclusiv către lumea exterioară a realismului epic la interesul de a descoperi „realitatea infinit mai complexă a spiritului”, specifică realismului subiectiv.⁴⁰

---

³⁹ Ovidiu Papadima, *Scriitorii și înțeleșurile vieții*, Editura Minerva, București, 1971, p. 109

⁴⁰ Carmen Mușat, *Romanul românesc interbelic. Dezbateri teoretice, polemici, opinii critice*, Editura Humanitas, 2004

Modelul dual al traiectoriei romanului românesc interbelic este împrumutat de la marile creații europene, dihotomia tradițional-modern generând ample dezbateri și opinii pro sau contra, atât în spațiul criticii literare interbelice, cât și în acela al criticii literare postbelice. Clasificările consacrate se raportează la concepte precum *epicul rural-epicul urban* (E. Lovinescu), *creație – analiză* (Garabet Ibrăileanu), *dinamic – static* (Anton Holban), *doric – ionic* (Nicolae Manolescu), *tranzitiv – reflexiv* (Radu G. Țeposu) sau *narativ-obiectivat - narativ-experimental* (Gheorghe Glodeanu).

Din punct de vedere literar, modelele franceze reprezentate de Marcel Proust și André Gide devin șabloane pentru romancierii români moderni precum Camil Petrescu, Anton Holban, M. Blecher sau Mircea Eliade, pentru care cititorul devine parte a epicului. În noul roman, se elimină convențiile balzaciene ale speciei tradiționale, dar și existența unui autor omniscient.

Opoziția tradițional-nou (modern) se bazează pe atitudinea romancierului: primul știe tot ce are de spus, al doilea nu înțelege în întregime și nici nu domină ceea ce povestește, adoptând punctul de vedere al omului. Apare astfel opoziția *demiurg (regizor)- om (actor)*.

Încercările de definire a termenului *autenticitate* ilustrează pluriperspectivismul interpretărilor critice și diversitatea abordărilor teoretice. Înțelegând ca o antiliteratură, ca un refuz al fabulației românești, al falsului, al artificialului, al academismului și al estetismului, *autenticitatea* s-a definit prin termeni precum *originalitate*, *experiență* sau *trăirism*, *substanțialitate*, *spontaneitate*, *act nealterat* și *neliteraturizat*, *sinceritate*, concretizându-se prin afirmația eliadescă: „o carte făcută nu izbutește să surprindă această conștiință (umană), după cum un muzeu nu surprinde viața, oricâte animale ar cuprinde împăiate”⁴¹. Reunind accepții dintre cele mai diverse (etice, obiective, filozofice, estetice, psihologice), conceptul de *autenticitate* rămâne deschis interpretărilor multiple.

Apariția noii estetici impune, în primul rând, formula jurnalului, afirmat ca specie literară încă din perioada preromantică. Sinceritatea literară sau *autenticitatea* se construiește pe baza unor inedite convenții: investigația autobiografică (autoanaliza), descoperirea conștiinței unicității și a sentimentului integrității și nefalsificării interioare, punerea în centru a acelu eu supus unei analize minuțioase.

Negarea tradiției, anularea normelor, un „marasm” asumat al literaturității sunt atribute ale orientărilor *avangardiste* convergente cu aspirațiile *autenticiste*. Studiind cursul vieții reprezentanților din planul secund al generației *autenticiste* (acceptând ca prim plan operele camilpetresciene), se poate stabili o matrice a eredității, iar principalul criteriu al selecției a vizat patru valențe ale tematicii abordate în creațiile lor: *erosul*, *obsesia*, *boala și moartea*.

---

⁴¹ Mircea Eliade, *Oceanografie*, cap. *Originalitate și autenticitate*, Editura Humanitas, 2013, p. 139

La **Camil Petrescu**, nimic nu este la voia întâmplării, totul este direcționat și supus alegerii epice, cuprins în celebrele „dosare ale existenței”. Devine legitimă întrebarea: este autenticitatea o nouă formulă estetică tributară convenției și, implicit, convenționalismului? Deși romancierul neagă, doctrinar, premeditarea epică și compoziția, calofilia și organizarea, creația sa romanescă său se dovedește, ca substanță, a fi sistematizată și convenționalizată. Legată inevitabil de aspectele teoretice expuse de Camil Petrescu în conferința *Noua structură și opera lui Marcel Proust* (1933), prin apelul la substanțialitate, la redarea faptului trăit, autenticitatea devine un algoritm ce definește un soi de *antiliteratură*, prin negarea convențiilor, prin absența „literaturizării” și promovarea stilului anticalofil. Din perspectiva studiilor critice actuale, Camil Petrescu se îndepărtează de modelul proustian, fiind mai aproape de formula stendhaliană și gidiană. Analizate separat, partea teoretică și cea practică, adică romanele, se justifică în totalitate, dar ele nu se pot suprapune, deoarece nu coincid.

Iubirea, ca autenticitate a trăirii, capătă o dublă valență: erosul sororal (ipostaza inițială a sentimentului) și erosul eveniment, determinat de contactul cu realul, care-i provoacă degringolada. O noutate în analiza erosului camilpetrescian o reprezintă orientarea ekpractică, raportată la trei direcții: pre-ekphrasis (conexiuni vagi artă-literatură), un eros ekphrastic (portretele feminine) și ekphrasis avangardist (afinitatea romancierului pentru arta modernistă).

Creațiile de debut ale **Hortensiei Papadat-Bengescu** (*Ape adânci, Sfînxul, Femeia în fața oglinzii, Balaurul, Romanță provincială, Desenuri tragice*) sunt nuvele publicate între anii 1919-1926, în care se regăsesc tehnici narative ale autenticității precum jurnalul. Ele reproduc o fuziune culantă între analiză și lirism, ce dă naștere unor figuri feminine dincolo de care se regăsește însăși autoarea. Autenticul operei rezidă fără echivoc din calitatea de „document sufleteșc.”⁴² Prin tendința de a trăi intens stările personajelor sale, de a și le însuși ca pe propriile experiențe, „de a-i plânge, chiar a-i deplânge” conform afirmațiilor sale, proza bengesciană va căpăta valențe confesive per ansamblu. Autenticitatea este înțeleasă ca un simbol al picturii sufletești, al redării directe a „senzației”, al conturării în mod „autentic” a unui mediu aparent inaccesibil, dar străpuns de indivizi proveniți din subsolurile societății.

Ion Biberi, autorul romanului *Proces*, rămâne un analist al stărilor sufletești, tulburate de abateri de la rațional ale unor „ratați intelectuali”⁴³. Însăși încadrarea de către criticul Ovid S. Crohmălniceanu a operei lui Ion Biberi în capitolul *Literatura autenticității și „experienței”* este o dovadă a aspirației spre autentic, în maniera declarată a lui James Joyce. Se remarcă îmbinarea celor două modalități ale narării: persoana I, care oferă relevanța trăirii, a autenticului, a experienței directe, și persoana a III-a, care enunță evenimente deja revolute. Raportul este

⁴² Dumitru Micu, *În căutarea autenticității*, vol I, Editura Minerva, București, 1992, p. 130

⁴³ Ovid S. Crohmălniceanu, *Lit. română între cele două războaie mondiale* (vol. Proza), Editura pt. lit., 1967, p. 537

detracat clar în favoarea narațiunii subiective, ca imperativ al prozei autenticiste. În ceea ce privește analiza personajului, autorul își impune o privire a eroului din interior către exterior, insistând asupra psihicului și comportamentului, rar asupra aspectului fizic.

Felix Aderca este scriitorul ale cărui romane converg către o literatură a sexualității. Autenticitatea trăirii la scriitorul-ziarist permite conexiuni cu „trăirismul” generației de la Criterion. Clivajul autenticității la Felix Aderca se situează între cei doi poli ai existenței, Eros și Thanatos. Formule narative precum narațiunea la persoana I, memoria involuntară, analiza psihologică, convențiile jurnalului sunt repere ce permit incluziunea prozatorului-ziarist în categoria romancierilor autenticiști. Trăirea febrilă a actului erotic, de multe ori impudică și chinuitoare, redarea fluxului de senzații caline transgresate într-o dimensiune ce atinge tușe hieratice reprezintă sincretismul conceptului de autenticitate în viziunea romancierului ziarist. Portretul feminin îmbină atât aspectul exterior, cât și analiza interioară, împlinind acel model antropologic definit de Silviu Angelescu⁴⁴.

Anton Holban și-a justificat, atât prin corespondența sa, cât și prin tripticul romanesc, predilecția pentru literatura „brută”, neprelucrată, fără mari podoabe stilistice, o literatură confesivă, a trăirii și a experienței. Romanele *O moarte care nu dovedește nimic* (1931) și *Ioana* (1934), iar mai târziu *Jocurile Daniei*, publicat după moartea autorului (1971), devin simboluri ale „literaturii nude”, în accepție gidiană, bazate pe transcrierea directă a experiențelor sufletești. Evoluția de la dinamic la static se concretizează în forma jurnalului lui Sandu, eroul chinuit de obsesii, plasat involuntar între aceleași confinii regăsite la toți scriitorii supuși cercetării: Eros și Thanatos.

Formula narativă a jurnalului intim devine punctul comun între romanele holbaniene și *Adela*, de **Garabet Ibrăileanu**. Doctorul Codrescu ține un jurnal, pentru că autorul vrea să se depărteze de roman și ficțiune, încercând o apropiere de autenticitate; pe de altă parte, jurnalul lui Sandu se vrea un roman, pentru că naratorul își propune tenace acest lucru.

Convergența viziunilor asupra iubirii, în romanul interbelic, se recunoaște în imaginea erosului de sorginte „intelectuală”, reproduș într-o manieră cât mai aproape de *autenticul* experienței, în care binomul bărbat - femeie se completează doar la nivel abstract. Contactul cu realitatea dizolvă perfecțiunea livrescului, iubirea devenind imposibilă în planul concret, dar absolut ideală în planul ficțiunii.

Cele trei romane ale lui **M. Blecher**, (*Întâmplări în irealitatea imediată*, *Inimi cicatrizate*, *Vizuina luminată*), considerate un protest față de injustețea vieții, deși diferite ca manieră de scriere, depășesc clișeele unei literaturi convenționale, asigurând conexiunea permanentă a

---

⁴⁴ Silviu Angelescu, *Portretul literar*, Editura Univers, București, 1985, pp.39-40

autorului cu publicul cititor din orice timp și spațiu. *Autenticismul* anilor '30 își completează variațiile prin opera scriitorului care, în pofida imobilizării fizice, a reușit să ofere lectorului extazul unor călătorii ce ating zenitul ficțiunii. În ceea ce privește *autenticitatea trăirii*, deși este dificil de probat adevărul celor relatate într-o scriere, există căi de a urmări firul acestui deziderat: proba documentelor (mărturii, scrisori, interviuri, acte oficiale etc.). Informațiile transpuse voluntar de Blecher în romanele sale confirmă *experiența* atât în evoluția etapizată a vieții sale (copilărie și adolescență), cât în spațiul suferinței (tinerețea). Felul în care se explorează interioritatea, decelarea bolii sau disecția suferinței confirmă *autenticitatea scriiturii* blecheriene, susținută de simboluri idiosincratice: toposul, primordialul, zoomorficul, obiectualul, thanaticul.

În romanele blecheriene, asocierile cu fotografia, pictura, muzica sau lumea de cinema sunt argumente ale unor interferențe ekphrastice și ale unei personalități complexe, care-și dovedește polifonia artistică.

Stilul este eminentamente confesiv, regăsindu-se în acest jurnal al unui bolnav o realitate deformată, plasată halucinant în sfera facticelui. Cu mijloace „autentiste” (narațiunea la persoana I, confesiune, jurnal), Blecher construiește o operă considerată „*mai curând o replică românească la vizionarismul lui Kafka*”, apărută involuntar, dar născută din structura psihică a scriitorului român „*care a trăit în real ca într-o «irealitate»*”⁴⁵.

Episoadele erotice configurate în trilogia blecheriană sunt dovezi peremptorii ale autenticității intrinsece a experienței, redată atât confesiv, cât și narativ, prin „animus” și „logos”. Interpretată pasional sau mecanic, abrutizant sau liniștitor, domestic sau vanitos, maladiv sau senzual, iubirea se descoperă în romanele lui M. Blecher ca o condiție imperativă a transcenderii și a descoperirii de sine, contribuind la originalitatea viziunii auctoriale.

Autenticitatea trăirii și cea a scriiturii sunt formulele complementare care statornicesc locul lui M. Blecher în literatura interbelică, un „corintic” suprarealist, vizionar și oniric, un postmodernist *avant la lettre*, un autenticist metafizic ce depășește sfera biograficului. Coordonatele prozei scriitorului românesc au fost supuse, în special după 1990, unei radiografii amănunțite din partea criticii literare, dar, cu cât se disecă mai mult „trupul” tripticului blecherian, cu atât componentele viscereale ale materiei scriitoricești devin mai ofertante analizei.

În epoca sa de maturitate deplină (anii '30), romanul românesc va fi interesat de o lărgire a orizontului de analiză, de o stratificare la un nivel superior a tehnicilor și structurilor sale. Astfel, modelele narrative proustian, gidian, joycean sau woolfian vor deveni etalon, fiind analizate de critici, apreciate sau respinse de romancierii, însă permanent repere la care s-a raportat întreaga noastră literatură.

---

⁴⁵ Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe. Eseu asupra romanului românesc*, Editura Gramar, București, 2007, p. 575.

Faza de fundamentare a autenticității se revendică de la Proust, Kafka, James Joyce sau Virginia Woolf. *Ulysses*, romanul lui James Joyce, este modelul ce impune *the stream of consciousness* drept tehnică prioritară a noului roman, dublată de forța monologului interior. Introspecția romanescă primează la Virginia Woolf, ca o încercare de disoluție a eului în nemărginirea cronotopică. Apariția „Noului Roman Francez” este posibilă prin eforturile unor scriitori precum Alain Robbe-Grillet, Natahalie Sarraute, Michel Butor, Jean Ricardou, Claude Simon, Robert Pinget, ale căror opere vor sedimenta revirimentul autenticității. Tendința noilor romancierii este aceea de a anula curgerea temporală, pe linia lui Joyce sau cea a Virginiei Woolf, deși evenimentele sunt datate cu precizie. Aceeași tendință se observă în Noul Nou Roman Francez, care permite continuarea viziunii autenticiste prin creațiile lui Jean-Marie Gustave Le Clézio.

Conceptul de autenticitate, pornind de la literatura autobiografică a Antichității și până la formula protestatară a dadaștilor și a avangardiștilor, s-a dovedit un deziderat al literaturii veritabile, o cale de a transcende din realul, de multe ori imund, în interiorul ființei, alterat de trăiri contradictorii, dar sincer și spontan, necontrafăcut, simbol al absolutului existenței. Indiferent de calea de „comunicare” a faptului trăit, romancierii interbelici au pus viața, cu toate experiențele ei, în centrul preocupărilor literare, considerând că „onestitatea” scriiturii este mult mai importantă decât „farmecul” ei. Concentrată în jurul unor concepte precum *antiliteratură*, *aliteratură*, *antiestetism*, *anticalofilie*, *antistil*, *anticompoziție*, autenticitatea devine un protest față de convenție, definit prin acest element de compunere anti-, coroborând specificități precum substanțialitate, originalitate, sinceritate, spontaneitate, trăire, realitate.

Cuvinte cheie: *evoluția și tipologiile romanului, roman interbelic, autenticitate, antiliteratură, autobiografie, literatura confesivă, existențialism, direcția autenticistă și experimentală, viziune metafizică, cronotop, fluxul conștiinței, memorie involuntară, jurnalul, analiza psihologică, narațiune subiectivă, unicitatea perspectivei narative, corespondența, obsesia bolii și a morții, realitate-vis, Eros, Thanatos, ekphrasis.*

BIBLIOGRAFIE

A. SCRIERI BELETRISTICE

- Aderca, Felix, *Domnișoara din str. Neptun*, Editura Minerva, București, 1982.
- Aderca, Felix, *Zeul iubirii. Femeia cu carnea albă*, Editura Nemira București, 1993.
- Balzac, Honoré de, *Adio*, Editura Eminescu, București, 1985.
- Balzac, Honoré de, *Comedia umană. Istoria celor treisprezece*, Editura Univers, București, 1990.
- Bănulescu, Ștefan, *Cartea de la Metopolis*, Editura Albatros, București, 1996.
- Biberi, Ion, *Proces*, Editura Cultura Națională, București, f. an.
- Blecher, M, *Întâmplări în irealitatea imediată*, Editura Cartex, București, 2016.
- Blecher, M, *Vizuirea luminată*, Editura Art, București, 2009.
- Blecher, M., *Inimi cicatrizate*, Editura Humanitas, București, 2016.
- Eliade, Mircea, *Maitreyi, Nuntă în cer*, Editura Minerva, București, 1986.
- Eliade, Mircea, *Șantier. Roman indirect*. Ediția a doua, Editura Rum-Irina, București, 1991.
- Faulkner, William, *Lumină de august*, Editura Univers, București, 1973.
- Faulkner, William, *Zgomotul și furia*, Editura Art, București, 2016.
- Fîntîneru, Constantin, *Interior*, Editura Polirom, București, 2006.
- Gide, André, *Amintiri de la curtea cu Juri. Sechestrata din Poitiers*. Editura Rao, București, 2006.
- Gide, André, *Falsificatorii de bani*, Editura Rao, București, 1996.
- Gide, André, *Tezeu. Din file de toamnă*. Traducere de Virgil Tănase, Editura Univers, București, 1971.
- Holban, Anton, *Ioana*, Editura Eminescu, București, 1985.
- Holban, Anton, *Jocurile Daniei*, Editura Eminescu, București, 1985.
- Holban, Anton, *O moarte care nu dovedește nimic*, Editura Eminescu, București, 1985.
- Ibrăileanu, Garabet, *Adela*, Editura Scriptorium, Cluj-Napoca, 2017.
- Joyce, James, *Portret al artistului în tinerețe*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1969.
- Joyce, James, *Ulysses*, vol. I, II, Editura Univers, București, 1984.
- Kafka, Franz, *Castelul*, Editura pentru Literatură, București, 1968.
- Kafka, Franz, *Procesul*. Traducere de Roland-Mathias Schenn, Editura Adevărul Holding, București, 2009.

- Kierkegaard, Søren, *Jurnalul Seducătorului*. Traducere de Kjeld Jensen și Elena Dan, Editura Scripta, București, 1992.
- Le Clézio, J.M.G., *Potopul*, Editura Facla, Timișoara, 1982.
- Le Clézio, J.M.G., *Procesul verbal*, Editura Univers, București, 2009.
- Lovinescu, E., *Acord final*, Editura Dacia, Cluj, 1974.
- Mann, Thomas, *Muntele vrăjit*, vol. I-III, Editura pentru Literatură, București, 1969.
- Papadat-Bengescu, Hortensia, *Ape adânci, 1919*, Editura *Cultura națională*, 1923.
- Papadat-Bengescu, Hortensia, *Concert din muzică de Bach*, Editura pentru Literatură, București, 1963.
- Papadat-Bengescu, Hortensia, *Drumul ascuns*, Editura pentru Literatură, București, 1963.
- Papadat-Bengescu, Hortensia, *Nușele. Povestiri (Cameră de închiriat, Fetița, Romanță provincială, Sânge)*, Editura Minerva, București, 1980.
- Petrescu, Camil, *Patul lui Procust*, Editura Eminescu, București, 1985.
- Petrescu, Camil, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, Editura Eminescu, București, 1985.
- Proust, Marcel, *În căutarea timpului pierdut. Swann*, Editura Adevărul, București, 2010.
- Proust, Marcel, *La umbra fetelor în floare*, Editura Univers, București, 1988.
- Proust, Marcel, *Plecarea Albertinei*, Editura Univers, București, 1999.
- Rebreanu, Liviu, *Ion*, Editura Minerva, București, 1977.
- Robbe-Grillet, Alain, *Gumele*, Editura pentru literatura universală, București, 1967.
- Sarraute, Nathalie, *Le Planetarium*, Editura Gallimard, Franța, 1966.
- Sarraute, Nathalie, *Portretul unui necunoscut*, Editura pentru Literatura Universală, București, 1967.
- Sebastian, Mihail, *De două mii de ani... Cum am devenit huligan*. Editura Humanitas, București, 1990.
- Serghi, Cella, *Pe firul de păianjen al memoriei*, Editura Cartea românească, București, 1977.
- Stendhal, *Mănăstirea din Parma*, Editura Corint, București, 2007.
- Stendhal, *Roșu și negru*, Editura Art, București, 2015.
- Șuluțiu, Octav, *Ambigen*, Editura Jurnal literar, București, 1992.
- Woolf, Virginia, *Doamna Dalloway*, Editura Humanitas, București 2012.
- Woolf, Virginia, *Valurile*, Editura Rao, București, 2007.
- Woolf, Virginia, *Jurnalul unei scriitoare*, Editura Univers, București, 1980.

B. BIBLIOGRAFIE CRITICĂ

B.1 MONOGRAFII

- Albu, Mihaela, *Un uomo universale: Ion Biberi*, Editura Aius, Craiova, 2015.
- Băicuș, Iulian, *Max Blecher. Un arlechin pe marginea Neantului*, Editura Universității din București, 2000.
- Brăvescu, Ada, *M. Blecher – un caz de receptare problematic și spectaculos*, Editura Tracus Arte, București, 2011.
- Glodeanu, Gheorghe, *Anton Holban sau „transcrierea” biografiei în operă*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2006.
- Glodeanu, Gheorghe, *Max Blecher și noua estetică a romanului românesc interbelic*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2005.
- Lascu, Mădălina, *Max Blecher, „Mai puțin cunoscut”*, prefață de Ion Pop, Editura Hasefer, București, 2000.
- Manolescu, Nicolae, *Prin niște locuri rele* în tratatul critic despre romanul românesc *Arca lui Noe*, București, Editura Gramar, 1998.
- Mironescu, Doris, *Viața lui M. Blecher. Împotriva biografiei*, Editura Humanitas, București, 2018.
- Petraș, Irina, *Camil Petrescu. Schițe pentru un portret*, Editura Apostrof, Cluj-Napoca, 2003.
- Rădulescu, Anca, *F. Aderca – Polivalența risipitoare*, studiu monografic, Editura Sitech, Craiova, 2012.
- Ștefănescu, Dorin, *Reflecții în sepia. Arta imaginii la Anton Holban și Max Blecher*, Editura Tracus Arte, București, 2007.
- Țeposu, Radu G., *Suferințele tânărului Blecher*, Editura Minerva, București, 1996.

B.2. ISTORII LITERARE

- Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Vlad&Vad, Craiova, 1993.
- Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, coordonator, *Istoria literaturii române. Studii*, Editura Acad. RSR, București, 1979.
- Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii românești contemporane, În căutarea fondului (1890-1934)*, vol. 2., Editura Adevărul, București, 1934.
- Lovinescu, E., *Istoria literaturii române contemporane*, Editura Litera, Chișinău, 1998.

- Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.
- Micu, Dumitru, *Istoria literaturii române. De la creația populară la postmodernism*, Editura Saeculum, București, 2000.
- Negoïtescu, Ion, *Istoria literaturii române*, Editura Minerva, București, 1991.
- Piru, Al., *Istoria literaturii române de la început până azi*, Editura Univers, București, 1981.
- Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române*, Editura Porto-Franco, Galați, 1997, vol. IV.

B.3. ARTICOLE, ESEURI, STUDII

B.3.1. În volume

- Băicuș, Iulian, *M. Blecher, mai puțin cunoscut*, Editura Hasefer, București, 2000.
- Balotă, Nicolae, *De la Ion la Ioanide. M. Blecher și realitatea mediată a creației*, Editura Eminescu, București, 1974.
- Bergson, Henri, *Eseu asupra datelor imediate ale conștiinței*, traducere și studii H. Lazăr, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1993.
- Biberi, Ion, *Eseuri*, Editura Minerva, București, 1971.
- Boghiu, E., Mutoiu, L., *Hermeneutică și naratologie aplicată*, ediția a II-a, Editura Eurocart, Iași, 2003.
- Călinescu, G., *Cronicele optimistului*, Editura pentru Literatură, București, 1964.
- Călinescu, G., *Romancierii, 1920-1930*, Editura Cartea Românească, București, 1998.
- Cernat, Paul, *Modernismul retro în romanul românesc interbelic*, Editura Art, București, 2009.
- Comarnescu, Petru, *Camil Petrescu, romancier*, Editura București, 1933.
- Cosma, Anton, *Romanul românesc și problematica omului contemporan*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1977.
- Crohmălniceanu, Ovid S., *Amintiri deghizate*, Editura Nemira, București, 1994.
- Crohmălniceanu, Ovid S., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, I, Editura pentru Literatură, București, 1967.
- Eliade, Mircea, *Oceanografie*, Editura Humanitas, București, 2013.
- Eliade, Mircea, *Fragmentarium*, Editura Vremea, București, 1939.
- Genette, Gérard, *Introducere în arhitectură*, Editura Univers, București, 1994.
- George, Alexandru, *Semne și repere*, Editura Cartea Românească, București, 1971.
- Gheorghe, Glodeanu, *Poetica romanului interbelic. O tipologie posibilă*, Ediția a II-a, revăzută, Editura Ideea Europeană, București, 2007.

- Glodeanu, Gheorghe, *Narcis în oglinda fermecată. Metamorfozele jurnalului intim în literatura română*, Editura Tipo Moldova, 2012.
- Grigore, Rodica, *Evoluția formelor românești*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008.
- Hergyán, Tibor, *Confesiunea în romanul românesc interbelic*, Giula, 2013.
- Ibrăileanu, G., *Opere*, vol. 3, ediție critică de Rodica Rotaru și Al. Piru, Editura Minerva, București, 1973.
- Ibrăileanu, G., *Opere*, vol. 7, ediție critică de Rodica Rotaru și Al. Piru, Editura Minerva, București, 1979.
- Ibrăileanu, Garabet, *Creație și analiză. Note pe marginea unor cărți* (fragmente), în *Studii literare*, ediție îngrijită, prefață și note de Savin Bratu.
- Manolescu, Nicolae *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc*, Editura Gramar, București, 2007
- Manolescu, Nicolae, *Lecturi infidele*, Editura pentru Literatură, București, 1966.
- Micu, Dumitru, *În căutarea autenticității*, vol. I, Editura Minerva, București, 1992.
- Micu, Dumitru, *În căutarea autenticității*, vol. II, Editura Minerva, București, 1994.
- Mihăilescu, Florin, *Nuvele. Povestiri*, Editura Minerva, București, 1980.
- Mușat, Carmen, *Romanul românesc interbelic. Dezbateri teoretice, polemici, opinii critice*, Editura Humanitas, 2004.
- Papadima, Ovidiu, *Scriitorii și înțelesurile vieții*, Editura Minerva, București, 1971.
- Perpessicius, *Înflorirea romanului*, în *Opere*, vol. 2, *Mențiuni critice*, Editura Minerva, București, 1967.
- Petrescu, Camil, vol. *Teze și antiteze*, Editura Cultura Națională, București, 1936.
- Sebastian, Mihail, *Eseuri. Cronici. Memorial*, Editura Minerva, București, 1976.
- Simion, Eugen, *Ficțiunea jurnalului intim* vol. I, *Există o poetică a jurnalului intim*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2001.
- Simion, Eugen, *Genurile biograficului*, Editura Univers, București, 2001.
- Streinu, Vladimir, *Pagini de critică literară*, vol. I, București, Editura pentru Literatură, vol. I, 1968, vol. II, 1974.
- Șuluțiu, Octav, *Scriitori și cărți*, Editura Minerva, București, 1974.
- Țeposu, Radu G., *Viața și opiniile personajelor*, Editura Cartea românească, București, 1983.
- Vianu, Tudor, *Arta prozatorilor români. Dubla intenție a limbajului și problema stilului*, Editura Orizonturi, București, 2010.
- Vianu, Tudor, *Scriitori români*, vol. III, Editura Minerva, București, 1971.
- Vulcănescu, Mircea, *De la Nae Ionescu la „Criterion”*, București, Editura Humanitas, 2003.

B.3.2. În periodice

- Aderca, Felix, *Arta chinuitului Blecher*, revista *Adam*, nr. 12-13, 1938.
- Axinte, Șerban, *Receptarea „Noului Roman Francez” în spațiul literar românesc*, rev. *Metaliteratură*, nr.2/2015.
- Bârsilă, Mircea, *Poetica autenticității și formele sale premergătoare*, Conferința internațională anuală, *Limbă și literatură – Repere Identitare în Context European*, Pitești, iunie 2014.
- Biberi, Ion, articolul *James Joyce*, Revista Fundațiilor Regale, anul II, 1 mai 1935.
- Binder, Rodica, interviu cu Alain Robbe-Grillet, *Cât de viu este încă Noul Roman?*, în rev. *România literară*, nr.21/2002.
- Bogza, Geo, articolul *Introducerea în lumea muncitorilor*, în rev. *Cuvântul liber*, nr. 2/1934.
- Bogza, Geo, *După moartea lui Blecher*, rev. *Azi*, an VII, nr.31/1938.
- Bratu, Florin, *Timpul în romanul Virginiei Woolf*, revista *Metamorfoze*, nr. din 21.02.2010.
- Comarnescu, Petru, *Între estetism și experiențialism. Două fenomene ale culturii tinere românești*, rev. *Vremea*, nr. 220. 10 ian 1932.
- Crohmălniceanu, Ovid S., *Considerații asupra romanului românesc*, în *Kalendae*, anul I, nr.2/1928.
- Daumal, René, *Les Pouvoirs de la parole, Essais et Notes*, II (1933 – 1943), *Edition établie par Cludio Rugafiori*, Gallimard, 1981.
- Firică, Ștefan, *Interwar “authenticity”: “Anti-kalophilia”/ “Antiaestheticism”/ Anti-literature*, *Journal of Romanian literary studies*, Issue no.8/2016.
- Holban, Anton, *Arta și morala*, în „Vremea”, nr. 363, 11 noiembrie 1934.
- Holban, Anton, *Viața și opera doamnei H. Papadat-Bengescu*, în „România literară”, nr. 17, decembrie 1932.
- Ibrăileanu, G., *Influențe străine și realități naționale*, în „Viața Românească”, an. XVII, nr. 2, februarie 1925.
- Ionescu, Eugen, *Genul «Jurnalului»*, în „Facla”, nr. 1578, 4 mai 1938 (XVI).
- Ionescu, Eugen, *Ultima noapte de dragoste...*, în „Fapta”, nr. 7, an. I, 22 noiembrie 1930.
- Lovinescu, E., *Cărțile luptătorilor*, în „Revista Fundațiilor”, V, 1938.
- Manolescu, Nicolae, *Psihologie și romanesc*, în „România literară”, an. XI, nr. 25, 22 iunie 1978.
- Manolescu, Nicolae, *Sociologia romanului*, în „România literară”, an. XV, nr. 47, 18 noiembrie, 1982.
- Moscaliuc, Robert, *Autenticitate – conținuturi și reprezentări la M. Blecher*, Volumul sesiunii științifice a studenților, a masteranzilor și a doctoranzilor, 30 mai 2008.

- Munteanu, Romul, *Tradiție și experiment în roman*, în „România literară”, anul XIII, nr. 37, 11 septembrie 1980.
- Musil, Robert, *Jurnal* (fragmente), în „România literară”, nr. 32, 1987.
- Pană, Sașa, *Corespondența literară, Marcel Blecher-Sașa Pană*, rev. *Ateneu*, nr.12, decembrie, 1967.
- Petrescu, Camil, *De ce nu avem roman?*, în „Viața literară”, București, an. II, nr.54, 4 iunie 1927.
- Petrescu, Camil, *Revista Fundațiilor Regale*, anul II, noiembrie, 1935.
- Philippide, Al. A., *Roman de analiză și roman pur și simplu*, în „Viața românească”, XXV, nr. 4, aprilie 1933.
- Popa, Mircea, *Camil Petrescu și tehnica romanului*, în „Viața românească”, 1994, nr. 9-10.
- Romila, Adrian G., *Max Blecher și jurnalul cavernei*, rev. *Melidonium*, 21 aprilie 2012.
- Sebastian, Mihail, art. *M. Blecher: Întâmplări în irealitatea imediată*, rev. *Rampa*, an 19, nr. 5432/22 febr. 1936.
- Simuț, Ion, *Un confesiv paradoxal*, în revista „România literară”, nr.37/2004.
- Șuluțiu, Octav, *Autentic și estetic*, rev. *Axa*, nr. 1, 1 ian 1934.
- Țeposu, Otilia, *M. Blecher – apoteoza suferinței*, *Revista Formula As*, nr. 1170, 2015.
- Vrabie, Diana, *Autentic, estetic și verosimil*, rev. *Limba română*, nr. 1-3, anul XVII, 2007.
- Vrabie, Diana, *O posibilă tipologie a autenticității*, *Philologica Jassyensia*, An I, Nr. 1-2, 2005.

B.3.3. Prefete

- Balotă, Nicolae, *Marginalii la o istorie a romanului modern*, prefață la *Istoria romanului modern*, de R-M. Albérès.
- Iosifescu, Silvian, *Prefață Concert din muzică de Bach*, Editura pentru Literatură, București, 1967.
- Mavrodin, Irina, *Prefață la Amintiri de la Curtea cu Juri și Sechestrata din Poitiers*, Editura Biblioteca Rao, 2006.
- Mavrodin, Irina, prefață la André Gide, *Falsificatorii de bani*, Editura Vivaldi, București, 1992.
- Mavrodin, Irina, prefață la J.M.G. Le Clézio, *Potopul*, Editura Facla, Timișoara, 1982.
- Popa, Constantin M., *Prefață*, în *M. Blecher*, Editura Aius, Craiova, 2014.
- Pricop, Lucian, pref. *Fotografia minte la Întâmplări în irealitatea imediată*, Editura Cartex, București, 2016.
- Zalis, Henri, prefața la Felix Aderca, *Zeul iubirii. Femeia cu carnea albă*, Editura Nemira, București, 1993.
- Zalis, Henri, prefața la Felix Aderca, *Domnișoara din str. Neptun*, Editura Minerva, București, 1982.

B.3.4. Literatura confesivă

- Blecher, M., *Berck, orașul damnaților* în *Inimi cicatrizate*, Editura Humanitas, București, 2016.
- Holban, Anton, *Pseudojurnal*, Editura îngrijită de Ileana Cartea și Nicolae Florescu, Editura Minerva, București, 1978.
- Holban, Anton, *Testament literar*, în *Opere*, vol. I, Studiu introductiv, București, Editura Eminescu, 1985.
- Sebastian, Mihail, *Jurnal, 1935-1944*, text îngrijit de Gabriela Omăt, Editura Humanitas, București, 1996.

C. DICȚIONARE

- *Dicționar analitic de opere literare românești*, Coordonare și revizie științifică: Ion Pop, vol. I-IV, Editura Didactică și Pedagogică (vol. I, 1998), Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, vol. II, 1999, vol. III- 2001, vol. IV- 2003.
- *Dicționar esențial al scriitorilor români*, Coordonatori Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, Editura Albatros, București, 2000.
- *Dicționarul cronologic al romanului românesc. De la origini până la 1989*, Editura Academiei Române, București, 2004.
- *Dicționarul general al literaturii române*, Academia Română și Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.
- Evseev, Ivan, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Editura Amarcord, Timișoara, 1994.
- Marino, Adrian, *Dicționar de idei literare*, vol. I, Editura Eminescu, București, 1973.
- Pillat, Dinu, *Dicționar de termeni literari*, Editura Academiei R.S.R, București, 1976.
- Sasu, Aurel, *Dicționarul biografic al literaturii române*, A-L, M-Z, Editura Paralela 45, Pitești, 2006.
- Săndulescu, Alexandru, *Dicționar de termeni literari*, Editura Academiei, București, 1976.

D. ANTOLOGII

- *Muzică și literatură*, Antologie, studiu introductiv, note bibliografice, indice de Emil Manu, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din România, București, 1966.
- *Antologia literaturii române de avangardă*, Pană, Sașa,, București, Editura pentru Literatură, 1969.

- *Camil Petrescu interpretat de ...*, Colecția *Biblioteca critică*, ediție îngrijită de Liviu Călin, Editura Eminescu, București, 1972.
- *Romanul românesc interbelic*, antologie de Pompiliu Constantinescu, Editura Minerva, București, 1977.
- *Scriitori români*, Coordonare și revizie științifică de Mircea Zăciu în colaborare cu Marian Papahagi și Aurel Sasu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978.
- *Romanul românesc în interviuri*, Antologie, sinteze bibliografice și indice de Aurel și Mariana Vartic, Vol. I, Editura Minerva, București, 1985.
- *Poetica romanului românesc*, Antologie, note și reperi bibliografice de Mircea Răgnea, Prefață de Radu G. Țeposu, Editura Eminescu, București, 1987.
- *Bătălia pentru roman*, Antologie de Aurel Sasu și Mariana Vartic, Editura Atos, București, 1997.
- *M. Blecher, „Mai puțin cunoscut”*, ediție întocmită de Mădălina Lascu, prefață de Ion Pop, Editura Hasefer, București, 2000.
- *Romanul românesc interbelic. Dezbateri teoretice, polemici, opinii critice*, Antologie, prefață, analize critice, note, dicționar, cronologie și bibliografie de Carmen Matei Mușat, Editura Humanitas, București, 2004.
- *Pro și contra Marcel Proust. 1921-2000*, Antologie, prefață și notă aspra ediției de Viola Vancea, Editura Institutului Cultural Român, București, 2006.
- *M. Blecher. Opere*, Coordonator Eugen Simion, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2017.
- *Romanul scriiturii*, Roland Barthes, antologie, selecție de texte și traducere de Adriana Babeți și Delia Șepețean-Vasiliu, Editura Univers, București, 1987.

E. BIBLIOGRAFIE AUXILIARĂ

- Angelescu, Silviu, *Portretul literar*, Editura Univers, București, 1985.
- Albérès, R-M., *Istoria romanului modern*, Editura pentru Literatura Universală, 1968.
- Alexandrescu, Matei, *Confesiuni literare*, Editura Minerva, București, 1971.
- Alexandrescu, Sorin, *Privind înapoi, modernitatea*, Editura Univers, București, 1999.
- Anton, Tudor, Eugenia, *Ipostaze ale prozei*, Editura Cartea Românească, București, 1967.
- Bachelard, Gaston, *Poetica reveriei*. Traducere de Luminița Brăileanu, Editura Paralela 45, Pitești, 2005.
- Bahtin, Mihail Mihailovici, *Probleme de literatură și estetică*, editura Univers, București, 1982.
- Balotă, Nicolae, *Romanul românesc în secolul XX*, Editura „Viitorul Românesc”, 1997.

- Barthes, Roland, *Le degré zéro de l'écriture*, Éditions du Seuil, Paris, 1953.
- Bataglia, Salvatore, *Mitografia personajului*. Traducere de Alexandru George, Editura Univers, București, 1976.
- Bergson, Henri, *Cele două surse ale moralei și religiei*. Traducere de Diana Morărașu, Institutul European, Iași, 1992.
- Biberi, Ion, *Eros*, Editura Albatros, București, 1974.
- Biberi, Ion, *Thanatos. Psihologia morții*, Fundația pentru Literatură și Artă, București, 1936.
- Booth, Wayne C., *Retorica romanului*. Traducere de Alina Clej și Ștefan Stoenescu, prefață de Ștefan Stoenescu, Editura Univers, București, 1976.
- Călin, Liviu, *Camil Petrescu în oglinzi paralele*, Editura Eminescu, București, 1976.
- Călin, Liviu, *Portrete și opinii literare*, Editura Albatros, București, 1972.
- Călinescu, G., *Epiloguri literare*, Editura Librăriei Al. Stănculescu, București, 1919.
- Călinescu, Matei, *Cinci fețe ale modernității*, Editura Univers, București, 1995.
- Călinescu, Matei, *Eugene Ionesco: teme identitare și existențiale*, Editura Junimea, Iași, 2006.
- Călinescu, Matei, *A citi, a reciti. Către o poetică a (re)lecturii*, Editura Polirom, București, 2007.
- Cazimir, Ștefan, (coordonator), *Pionierii romanului românesc. De la Ion Ghica la G. Baronzi*, Editura Minerva, București, 1973.
- Chinezu, Ion, *Pagini de critică*, Editura pentru Literatură, București, 1969.
- Ciobanu, Valeriu, *Hortensia Papadat-Bengescu*, Editura pentru Literatură, București, 1965.
- Cioculescu, Șerban, *Aspecte literare contemporane (1932-1947)*, Editura Minerva, București, 1972.
- Ciopraga, Constantin, *Personalitatea literaturii române. O încercare de sinteză*, Editura Junimea, Iași, 1973.
- Cioran, Emil, *Schimbarea la față a României*, Editura Humanitas, București, 2010.
- Constantinescu, Pompiliu, *Scrieri*, Editura pentru Literatură, București, vol. 1-6, 1967-1972.
- Constantinescu, Pompiliu, *Studii și cronici literare*, Editura Albatros, București, 1981.
- Cristea, Dan, *Autorul și ficțiunile eului*, Editura Cartea Românească, București, 2004.
- Delumeau, Jean, *Păcatul și frica. Culpabilizarea în Occident (secolele XIII-XVIII)*. Traducere de Ingrid Ilinca, Cora Chiriac, Mihai Ungureanu, Editura Polirom, Iași, 1998.
- Densusianu, Ovid S., *Cinci prozatori în cinci feluri de lectură*, Editura Cartea Românească, 1984.
- Devi, Maitreyi, *Dragostea nu moare*. Versiunea românească de Ștefan Dimitriu și Theodor Handoca, Editura Amaltea, București, 2009.
- Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului*. Traducere de Marcel Aderca, Editura Univers, București, 1977.

- Eco, Umberto, *Opera deschisă*, Editura pentru Literatura Universală, București, 1969.
- Eliade, Mircea, *Încercarea labirintului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1990.
- Elvin, B., *Camil Petrescu*, Editura pentru Literatură, București, 1962.
- Evola, Julius, *Metafizica sexului*. Traducere și postfață de Sorin Mărculescu, Editura Humanitas, București, 1994.
- Forster, E., M., *Aspecte ale romanului*. Traducere și postfață de Petru Popescu, Editura pentru Literatură Universală, București, 1968.
- Foucault, Michel, *Istoria sexualității*. Traducere de Beatrice Stanciu și Alexandru Onete, Editura de Vest, Timișoara, 1995.
- Freud, Sigmund, *Dincolo de principiul plăcerii*. Traducere de George Purdea și Vasile Dem. Rădulescu, Editura Trei, București, 1996.
- Freud, Sigmund, *Opere*, I. Traducere de Dr. Leonard Gavriliu, Editura Științifică, București, 1993.
- Freud, Sigmund, *Trei eseuri privind teoria sexualității*. Traducere și studiu introductiv de Lucian Pricop, Editura Măiastra, București, 1991.
- Ghiliarovski, V.A., *Psihiatria*. Traducere din limba rusă de dr. Gh. Hîncu și dr. N. Wertheim, Editura Medicală, București, 1956.
- Grigore, Rodica, *Evoluția formelor românești*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008.
- Herseni, Traian, *Sociologia literaturii*, Editura Univers, București, 1973.
- Ilovici, Mihail, *Tineretea lui Camil Petrescu*, Editura Minerva, București, 1971.
- Ionescu, Eugen, „Nu”, Editura Humanitas, Editura a II-a, București, 2002.
- Iorga, Nicolae, *Pagini de tinerețe*, vol. 2, Editura pentru Literatură, București, 1968.
- Iosifescu, Silvian, *Drumuri literare*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957.
- Iosifescu, Silvian, *În jurul romanului*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1961.
- Jankelevitch, Vladimir, *Curs de filosofie morală*. Traducere de Adrian Șerban, Editura Polirom, Iași, 2011.
- Jankélévitch, Vladimir, *Philosophie première, Introduction a une philosophie du "presque"*, PUF, Paris, 1986.
- Jung, C. G., *Opere complete*, Editura Trei, București, 1995.
- Jung, C., G., *În lumea arhetipurilor*. Traducere din limba germană, prefață, comentarii și note de Vasile Dem. Zamfirescu, Editura „Jurnalul literar”, București, 1994.
- Kayser, Wolfgang, *Opera literară. O introducere în știința literaturii*. Traducere și note de H. R. Radian, cuvânt înainte de Mihai Pop, Editura Univers, București, 1979.
- Kundera, Milan, *Arta romanului*, Editura Humanitas, București, 2008.

- Lăzărescu, Gheorghe, *Romanul de analiză psihologică în literatura română interbelică*, Editura Minerva, București, 1983.
- Lejeune, Philippe, *Pactul autobiografic*, Editura Univers, București, 2000.
- Levin, Harry, *James Joyce. A critical introduction*, New York, 1970.
- Lintvelt, Jaap, *Punctul de vedere. Încercare de tipologie narativă*, București, Editura Univers, 1994.
- Marino, Adrian, *Modern. Modernism. Modernitate*, Editura pentru Literatură, București, 1969.
- Martin, Mircea, *G. Călinescu și «complexele» literaturii române*, Editura Albatros, București, 1981.
- Mihăieș, Mircea, *Cărțile crude. Jurnalul intim și sinuciderea*, Editura Polirom, București, 2005.
- Mihăieș, Mircea *Ulysses, 732. Romanul romanului*, Editura Polirom, București, 2016.
- Mihăilescu, Florin, *Nuvele. Povestiri*, Editura Minerva, București, 1980.
- Mincu, Marin, *Textualism și autenticitate*, Editura Pontica, Constanța, 1993.
- Mușat, Carmen, *Perspective asupra romanului românesc postmodern*, Editura Paralela 45, Pitești, 1998.
- Nicolescu, Basarab, *Moartea astăzi*, Editura Curtea Veche, București, 2008.
- Oprea, Al., *Mitul «Faurului aburit». Excurs în atelierul prozatorilor români moderni*, Editura Albatros, București, 1974.
- Păcurariu, Dim., *Teme, Motive, Mituri și metamorfoza lor*, Editura Albatros, București, 1990.
- Paleologu, Al., *Romanele lui Camil Petrescu*, Editura Eminescu, București, 1970.
- Pamfil, Alina, *Spațialitate și temporalitate. Eseuri despre romanul românesc interbelic*, Editura Dacopress, Cluj Napoca, 1993.
- Papadima, Liviu, *Mai are timpul răbdare*, Editura Curtea Veche, București, 2007.
- Papahagi, Marian, *Eros și utopie*, Editura Cartea Românească, București, 1980.
- Petraș, Irina, *Proza lui Camil Petrescu*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981.
- Protopopescu, Al., *Romanul psihologic românesc*, Editura III, Editura Paralela 45, Pitești, 2002.
- Proust, Marcel, *Contra lui Sainte-Beuve*. Traducere de Valentin și Liliana Atanasiu, Prefață de Marian Popa, Editura Univers, București, 1976.
- Ralea, Mihai, *Scrieri*, vol. 2, Editura Minerva, București, 1977.
- Ricardou, Jean, *Noi probleme ale romanului*. În românește de Liana și Valentin Atanasiu. Prefață de Irina Mavrodin, Editura Univers, București, 1988.
- Richard, Jean-Pierre, *Literatură și senzație*. Traducere de Alexandru George, Editura Univers, București, 1980.
- Rousset, Jean, *Le lecteur intime. De Balzac au Journal*, Librairie Jose Corti, 1986

- Roznoveanu, Mirela, *Civilizația romanului*, Editura Albatros, București, 1983.
- Rusu, Liviu, *Eschil, Sofocle, Euripide*, Editura Tineretului, București, 1961, Colecția „Oameni de seamă”).
- Santerres-Sarkany, Stéphane *Teoria literaturii*, Editura Cartea Românească, București, 2000.
- Schopenhauer, Arthur, *Viața, Iubirea, Moartea*. Traducere Constantin Pestreanu, Editura ETA, Cluj-Napoca, 1992.
- Sebastian, Mihail, *Eseuri. Cronici. Memorial*. București, Editura Minerva, 1972.
- Sebastian, Mihail, *Patul lui Procust și critica*, EPL., București, 1967.
- Simion, Eugen, *Întoarcerea autorului*, Editura Cartea Românească, București, 1981.
- Simion, Eugen, *Sfidarea retoricii*, Editura Cartea Românească, București, 1985.
- Sora, Simona, *Regăsirea intimității*, Editura Cartea Românească, București, 2008.
- Spiridon, Vasile, *Perna cu ace*, volumul I (*Din vremea „obsedantului deceniu”*), Iași, Editura Timpul, 2004.
- Starobinski, Jean, *Textul și interpretul*. Traducere și prefață de Ion Pop, Editura Univers, București, 1985.
- Tacciu, Elena, *Romantismul românesc*, Editura Minerva, București, 1982.
- Thibaudet, Albert, *Fiziologia criticii*. Studiu introductiv, selecție, traducere și note de Savin Bratu, Editura pentru Literatură Universală, București, 1966.
- Valerian, I., *Cu scriitorii prin veac*, Editura pentru Literatură, București, 1967.
- Valette, Bernard, *Romanul*, Editura Cartea Românească, București, 1997.
- Vlad, Ion, *Aventura formelor. Geneza și metamorfoza „genurilor”*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996.
- Vlad, Ion, *Lectura romanului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1983.
- Vrancea, Ileana, *E. Lovinescu, critic literar*, Editura pentru Literatură, București, 1965.
- Weininger, Otto, *Sex și caracter*. Traducere Monica Niculcea, Șerban Căpățână, Monica Dumitrescu, Editura Anastasia, București, 2002.
- Zaciu, Mircea, *Glose*, Editura Dacia, Cluj, 1970.
- Zamfir, Mihai, *Cealaltă față a prozei*, Editura a II-a, Editura Cartea Românească, București, 2006.
- Zarifopol, Paul, *Pentru artă literară*, Fundația pentru Literatură și Artă, București, 1934.
- Zérafra, Michel, *Personne et personnages. Le romanesque des années 1920 aux années 1950*, 2e tirage, Éditions Klincksieck, Paris, 1971.

F. SURSE INTERNET:

- *Ce este un autor*, Michel Foucault
<https://ro.scribd.com/document/340492080/michel-foucault-ce-este-un-autor-I-pdf> vizitat la data de 06.03.2017.
- Francesca Bertini
https://en.wikipedia.org/wiki/Francesca_Bertini vizitat la data de 11.03.2017.
- *Descrierea operei de artă în romanele lui Camil Petrescu*, Alexandra Vrânceanu
http://old.litere.ro/doc/anale/2009/12_Vranceanu.pdf vizitat la data de 22.10.2017.
- *Opera lui Max Blecher. Arlechinul și călugărița*, Iulian Băicuș
https://www.academia.edu/38142611/Iulian_B%C4%83icu%C8%99_Opera_lui_Max_Blecher_2017.docx vizitat la data de 04.02.2018.
- *Pluralismul personajelor în imagini arhetipale*, Odette Arhip
<http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A23350/pdf> vizitat la data de 10.04.2018.
- *Virginia Woolf despre Marcel Proust*, Dragoș C. Butuzea
<http://chestiilivresti.blogspot.com/2014/09/virginia-woolf-despre-marcel-proust-si.html> vizitat la data de 21.05.2018.
- *Statutul referențial al persoanei întâi în discursul narativ*, Carmen Vlad
<http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V160/pdf> vizitat la data de 13.06.2018.
- *Conflictul dintre opera romanescă și proiectul ei teoretic*, Șerban Axinte
<http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A1253/pdf> vizitat la data de 05.08.2018.
- *O muză și Viața la țară*, de Garabet Ibrăileanu https://ro.wikisource.org/wiki/Scriitori_rom%C3%A2ni_%C8%99i_str%C4%83ini:O_muz%C4%83_%C8%99i_Via%C8%9Ba_la_%C8%9Bar%C4%83, vizitat la data de 14.08.2018.
- *Charlie Chaplin*, https://ro.wikipedia.org/wiki/Charlie_Chaplin vizitat la data de 27.08.2019.
- *Anatomia simbolului în romanele lui Max Blecher*, Nicoleta Hristu (Hurmuzache)
<https://revistacil.files.wordpress.com/2016/02/hristu-proza.docx> vizitat la data de 28.06.2019.
- *Sur Racine*, Roland Barthes
https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/3164942/mod_resource/content/1/BARTHES_-Roland-Sur-Racine.pdf vizitat la data de 19.09.2019.
- *Hermeneutica lui Anton Holban*, de Diana Vrabie
<http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=601> vizitat la data de 14.02.2020.

G. BIBLIOGRAFIE COMPLEMENTARĂ

- Apuleius, Lucius, *Metamorfoze sau Măgarul de aur*, Editura Gramar, București, 2019.
- Berger, René, *Artă și comunicare*, Editura Meridiane, București, 1976.
- Boisdeffre, Pierre de, *Une histoire vivante de la littérature d'aujourd'hui*, Paris, 1964.
- Butor, Michel, *Les Éditions de Minuit*, vol. I, Paris, 1960.
- Cizek, Eugen, *Evoluția romanului antic*, Editura Univers, București, 1987.
- Curticăpeanu, Doina, *Nuvele. Povestiri*, Editura Minerva, București, 1980.
- Delumeau, Jean, *Mărturisirea și iertarea. Dificultățile confesiunii. Secolele XIII-XVIII*, Editura Polirom, Iași 1998.
- Didier, Beatrice, *Le journal intime*, PUF, Paris, 1976.
- Gaston, Bachelard, *Poetica spațiului*, traducere de Irina Bădescu, Editura Paralela 45, Pitești, 2005.
- Girard, Alain, *Le journal intime*, PUF, Paris, 1963.
- Jakobson, Roman, *Probleme de stilistică*, Editura Științifică, București, 1964.
- Jaspers, Karl, *Texte filosofice*, Editura Politică, București, 1986.
- Lefter, Ion Bogdan, *Postmodernism. Din dosarul unei bătălii culturale*. Editia a III-a, Editura Paralela 45, Pitești, 2000.
- Mauriac, Claude, *La littérature contemporaine*, Paris, Albin Michel, 1958.
- Milošević, Nikola, *Eseuri de antropologie literară*. Traducere de Sorin Stoenescu, Prefață de Nicolae Bellu, Editura Univers, 1983.
- Nicolescu, Aurel, *Observații asupra limbii scriitorilor români*, Editura Albatros, București, 1971.
- Nicosia, Fiorella, *Viața și opera lui Dali*, Editura Adevărul Holding, București, 2009.
- Ornea, Z., *Tradiționalism și modernitate în deceniul al treilea*, Editura Eminescu, București, 1980.
- Petronius, Gaius, *Satyricon*, Editura Aldo Press, București, 2003.
- Piru, Al., *Critici și metode*, Editura Cartea Românească, București, 1989.
- Radian, Sanda, *Corelații între literatura română și literatura universală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977.
- Ralea, Mihai D., *Perspective*, Editura Casei Școalelor, București, 1928.
- Ricardou, Jean, *Nouveaux problèmes du roman*, Essai, Seuil, collection Poétique, Paris, 1978.
- Rousset, Jean, *Le lecteur intime. De Balzac au Journal*, Librarie Jose Corti, 1986.
- Salomé, Jacques, *Curajul de a fi tu însuți*, Editura Curtea Veche, București, 2008.
- Schopenhauer, Arthur, *Studii de estetică*, Editura Științifică, București, 1974.
- Simion, Eugen, *Sfidarea retoricii. Jurnal german*, Editura Cartea Românească, București, 1985.

H. LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE, de ALINA-MARIANA STÎNGĂ (ZARIA)

- *Polemical landmarks of the romanian novel crisis*, *JOURNAL OF ROMANIAN LITERARY STUDIES*, Issue no. 12/2017, Editura Arhipelag XXI Press Tg. Mureș, ISSN: 2248-3004, pp. 609-616, 2017.
- *The poetics of authenticity. The new conventions and esthetic formulas of the interwar novel*, *JOURNAL OF ROMANIAN LITERARY STUDIES*, Issue no. 12/2017, Editura Arhipelag XXI Press Tg. Mureș, ISSN: 2248-3004, pp. 617-623, 2017.
- *Convergent directions and forms of authenticity in the Romanian interwar novel*. *JOURNAL OF ROMANIAN LITERARY STUDIES*, Issue no. 13/2018, Editura Arhipelag XXI Press Tg. Mureș, ISSN: 2248-3004, pp. 643-651, 2018.
- *From the pseudojournal to the sanatorium journal. Anton Holban - Max Blecher*, *JOURNAL OF ROMANIAN LITERARY STUDIES*, Issue no. 14/2018, Editura Arhipelag XXI Press Tg. Mureș, ISSN: 2248-3004, pp. 460-466, 2018.
- *From the inner monologue (Ion Biberi) to the authenticity of eros (Felix Aderca)*, *JOURNAL OF ROMANIAN LITERARY STUDIES*, Issue no. 15/2018, Editura Arhipelag XXI Press Tg. Mureș, ISSN: 2248-3004, pp. 619-626, 2018.
- *The autobiographic influence as a form of feminine authenticity (Hortensia Papadat-Bengescu)*, *JOURNAL OF ROMANIAN LITERARY STUDIES*, Issue no. 16/2019, Editura Arhipelag XXI Press Tg. Mureș, ISSN: 2248-3004, pp. 749-756, 2019.
- *Directions of the Romanian interwar novel*, *MEDIATING GLOBALIZATION: Identities in Dialogue Literature*, Editura Arhipelag XXI Press Tg. Mureș, ISBN 978-606-93692-8-9, pp. 765-774, 2018.
- *Aesthetic convergent formulas of authenticity*, *Conferința internațională anuală, LIMBĂ ȘI LITERATURĂ – REPERE IDENTITARE ÎN CONTEXT EUROPEAN*, Universitatea din Pitești, ISSN 2344-4894, pp.153-160, nr. 22, iunie 2018.
- *The absurd of Max Blecher's imaginary*, *Conferința internațională anuală, LIMBĂ ȘI LITERATURĂ – REPERE IDENTITARE ÎN CONTEXT EUROPEAN*, Universitatea din Pitești, ISSN 2344-4894, pp.115-120, nr. 24, iunie 2019.
- *Autenticitatea: o formulă romanescă protestatară*, *STUDII DOCTORALE FILOLOGIE* Editura Universității din Pitești, ISSN 2559-3811, pp. 118-132, 2018.
- *Perspectiva axiologică a autenticității, între fundamentare și reverberație*, *Culegere de studii. Textul literar: limbaj, stil, imaginar*, Editura Universității din Pitești, ISBN: 978-606-560-610-4, pp. 107-126, 2018.

- *Receptarea poliedrică a prozei lui M. Blecher*, STUDII DOCTORALE FILOLOGIE, Editura Universității din Pitești, ISSN 2559-3811, pp.169-185, 2019.